

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ
ОСВІТА

Людмила АРИСТОВА, Вікторія СЕРГІЕНКО

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

2

УДК 78(075.2)

ББК 85.31я721

A81

Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України
(Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України від 18.06.2012 р. № 718)

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Ілюстрації **Д. Троїцького, О. Калініченко**

Аристова Л. С.

A81 Музичне мистецтво : підруч. для 2 кл. / Л. С. Аристова, В. В. Сергієнко. —
К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. — 128 с. : іл.

ISBN 978-617-656-139-2

У підручнику, укладеному відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти в галузі «Мистецтво» та навчальної програми «Музичне мистецтво» подані матеріали, спрямовані на формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних (музичних) компетентностей у процесі сприймання та практичної діяльності. Ця навчальна книга стала переможцем у Всеукраїнському конкурсі рукописів підручників для початкової школи. У підручнику вміщено тексти пісень та ноти.

Для учнів 2-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, учителів початкової школи, методистів, студентів педагогічних коледжів та вищих навчальних закладів педагогічного спрямування, батьків.

**УДК 78(075.2)
ББК 85.31я721**

© Л. С. Аристова, В. В. Сергієнко, 2012

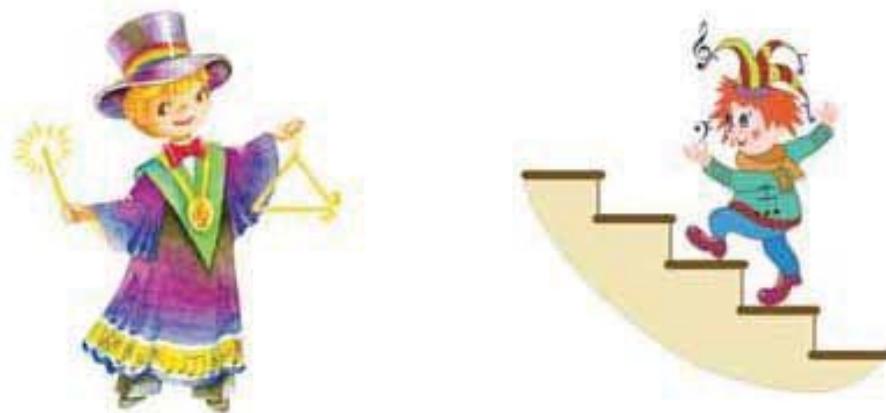
© Видавничий дім «Освіта», 2012

© Видавничий дім «Освіта»,
художнє оформлення, 2012

ISBN 978-617-656-139-2

ЛЮБІ ДРУЗI!

Вітаємо вас у дивовижній країні Му́зики! Ви добре пам'ятаєте, що у цій країні ми пізнаємо загадковий і чарівний музичний світ. Співаємо та слухаємо музику, фантазуємо, граємо, жартуємо. І поступово вчимося відчувати і розуміти красу музичного мистецтва.

У нашій подорожі поряд як завжди мудрий чарівник Му́зикус і веселий Тріольчик і мешканці цієї країни — королева Мелодія та король Ритм, пан Темп і фея Динаміка, а також звуки, пісні, танці, музичні інструменти, музиканти, співаки, танцюристи, композитори. Тобто всі ті, хто допомагає нам почути і зрозуміти музику. Бажаємо всім подорожувати країною Музики з радістю.

Успіхів і приємних відкриттів кожному з вас!

*З величезною повагою
і сподіванням на взаєморозуміння*

Ваші автори та друзі

ДОБРОГО ДНЯ, КРАЇНО МУЗИКИ!

|| Прочитайте улюблені вірші мешканців музичної країни.

Музика, як казка, музика — жива.
 І не треба серцю будь-які слова.
 В музиці — найвищі ніжні почуття.
 В ній любов і туга, та саме життя.
 Музика, як море, то штурмить, то ні.
 Там знаходить серце рятівні вогні.
 Музика, як сонце, гріє нам сердя,
 їй нема початку і нема кінця.
 І чого не зможеш словом досягти,
 в музиці розкажеш щиру правду ти.

• • •

Музика — це диво, радість, чудеса.
 Музика — це сонце, зорі, небеса.
 Музика — це честь і відвага.
 Музика — це мудра порада.
 Музику люблять усі.

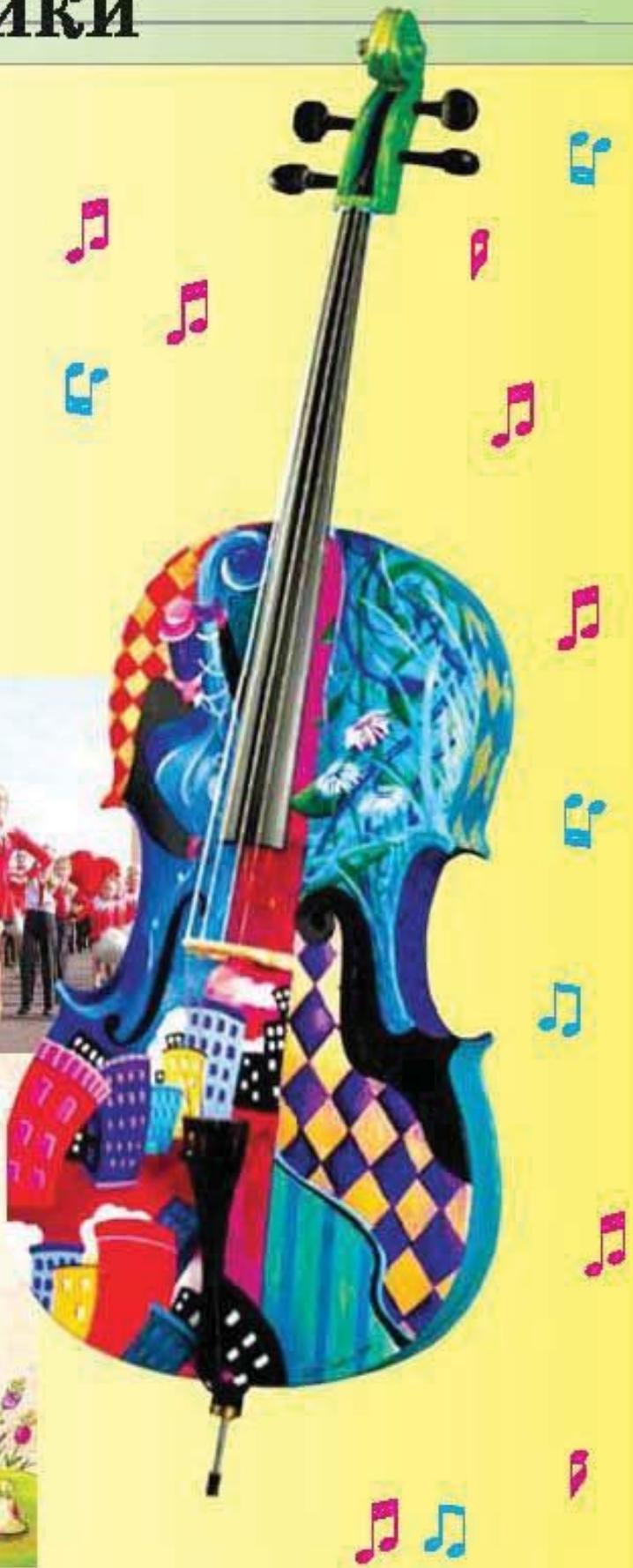
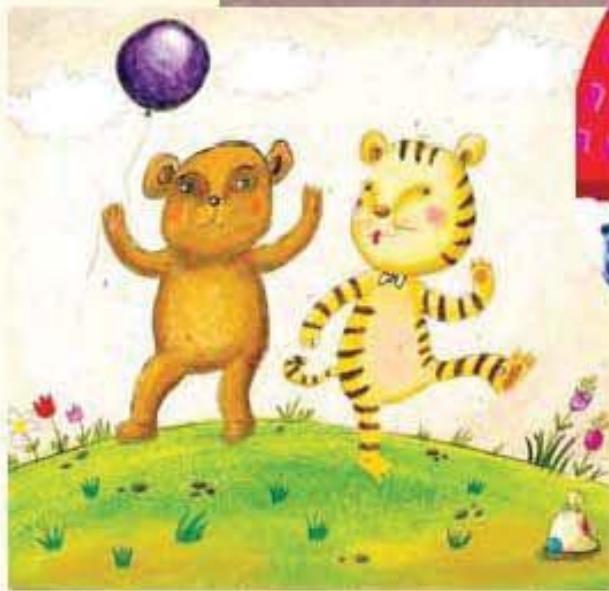
|| А ви любите співати пісні та слухати музику? З чим можете її порівняти?
 Чому, на вашу думку, музика потрібна людям?

На ці та інші запитання ви знайдете відповідь цього року на уроках музичного мистецтва.

Хай на кожному з них вам буде цікаво
 і ви відкриватиме для себе щось нове і корисне.

1 ТИПИ МУЗИКИ

ТЕМА 1.

ЖИЛИ-БУЛИ ТРИ МУЗИЧНІ КИТИ

Добрий дні! Ось ми знову зустрілися! Я так радий тебе бачити! Ти так подорослішав за літо! Що нового ти дізнався?

Які пісні співав? Яку музику слухав? Сьогодні ми продовжимо наше знайомство з чарівною країною Музики. На її кордоні тебе зустрічають наші добрі знайомі — король Ритм і королева Мелодія. А що таке музика, ти пам'ятаєш?

Музика — це мистецтво звуків.

Як виникає музика?

Хто і що потрібні для того, щоб музика жила?

Ось як розповіла про це королева Мелодія:

— Колись, дуже давно, люди вірили, що Земля схожа на величезний диск, який плаває в океані. Для того щоб вона не впала, її міцно тримають три могутні кити. В «музичному океані» теж існують «три кити» — три типи музики, на яких тримається майже весь музичний світ. Гадаю, що ти хочеш з ними познайомитися. Ну ж бо, скоріше до чарівної країни Музики!

Слухаємо музику

Дмитро Кабалевський, «Три кити».

Чим різняться ці твори?

Які ілюстрації ти б намалював до них?

Що можна робити під цю музику?

Визнач, як називаються «музичні кити».

Марш

Пісня

Танець

|| Поміркуй: коли люди співають, танцюють, крокують?

Співаємо разом

«Пісня про школу»
 (слова В. Вікторова, музика Д. Кабалевського)

Вересневий світлий день...
 Ми прийшли до школи.
 Школа радо стріла нас,
 нам дала просторий клас.
 Ми співаєм повсякчас
 про свій клас, про свій клас. (*Двічі*)

Вірні друзі є у нас —
букви, цифри, ноти.
Ось учитель входить в клас,
він навчить усього нас.
Хай про нього спів луна,
спів луна, спів луна. (Деїчі)

І перерва, і дзвінок — знову на урок.
Справ цікавих не злічить,
ну і пісня все звучить,
в ній про все! Нехай звучить,
хай звучить, хай звучить!
З нею веселіше жити,
хай звучить, хай звучить! (Деїчі)

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику визначити, чим займаються тваринки.

ТЕМА 2.

НА ГОСТИНИ ДО ПІСНІ

Подивись, яке різноманітне і цікаве королівство Співучих Мелодій! Скільки у ньому мешканців! Усі вони товаришують і живуть у злагоді. А чому? Бо всі люблять і вміють співати. Мабуть, Пісня знає якийсь секрет. Сьогодні ми ближче познайомимося з нею і спробуємо зрозуміти її таємницю.

У цьому королівстві всім керує королева Мелодія. Настрій у неї дуже часто змінюється. А ще вона завжди говорить про те, що її турбує. Спробуймо зрозуміти історії, що нам «розвідає» мелодія.

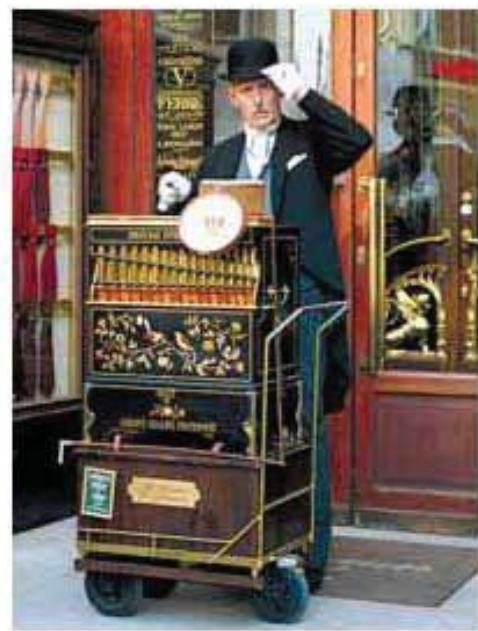

Слухаємо музику

Людвіг ван Бетховен, «Бабак».

Роздивись ілюстрацію до пісні. Що на ній зображено?
 Яка за характером була мелодія пісні?
 Про що нам розповіла королева Мелодія?
 Чи можна під що пісню танцювати?
 Звучання якого інструменту нагадує супровід музики?

Роздивися малюнки із зображенням шарманки.

Уяви, як звучить цей дивний інструмент.

Дізнайся, як на ньому грають.

Пофантазуй! Уяви, що винахідник шарманки жив у наш час. Які нові деталі він міг би придумати, щоб інструмент краще зазвучав?

Музичні звуки мандрують у просторі та часі.
Вони бувають високі й низькі, довгі та короткі.

■ **Мелодія — це послідовність звуків.**

Розкажи за ілюстрацією, із чого складається мелодія.

Співаємо разом

|| Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою.

Українська народна пісня-гра «Бім-бом»:

Бім-	бом,	дзе-	лень-	бім,		
за-	ГО-	рів-	ся	ки-	цин	дім!
Бі-	житъ	ку-	роch-	ка з	від-	ром,
бі-	житъ	пів-	ни-	чок з	цеб-	ром.

Бім-

бом,

дзе-

лень-

бім,

щоб

га-

си-

ти

ки-

цин

дім.

Повторюємо «Пісню про школу».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику визначити, який із поданих інструментів передавав звучання шарманки у творі Людвіга ван Бетховена «Бабак».

Уяви, що в королівстві Співучих Мелодій зустрілися хлопчик із пісні Бетховена та старий шарманщик Тато Карло з казки «Буратіно, або Золотий ключик». Про що вони могли б говорити один із одним?

ТЕМА 3.

У КОРОЛІВСТВІ СПІВУЧИХ МЕЛОДІЙ

Мелодію пісні можна не лише заспівати. Пригадай, які чарівні мелодії лунали у виконанні музичних інструментів на уроках музичного мистецтва у 1 класі.

Які з них були за характером «наспівні», «плавні»?

Уяви, що ти — диригент і у тебе в руці чарівна паличка. Зобрази рух мелодії своєї улюбленої пісні так, щоб усі впізнали її музичний «характер».

Слухаємо музику

Яків Степовий, «Лугом іду».

Яку картину ти уявив, слухаючи цю пісню?
Мелодію виконував голос чи музичний інструмент?

Про що тобі розповіла мелодія?
 Якими кольорами ти зобразив би цю музику?
 Чи можеш ти крокувати під цю музику?
 Який секрет нам розкрила Пісня? Скористуйся підказкою чарівника Музикуса.

НАСПІВНІСТЬ

МЕЛОДІЙНІСТЬ

ПЛÁВНІСТЬ

**Пісню можна виконувати голосом
 і на музичному інструменті.**

Співаємо разом

«Школяр»
(слова Б. Лепкого, музика Ф. Колесси)

Під пахвою буквар.
— Хто іде?
— Наш школяр!

У руці олівець,
наш школяр — молодець.

Тихо в школі сидів,
що питали — умів,
і писав, і числив,
гарно вірш говорив.

Тому певний такий
наш школярик малий.

Знає — нея за то
приголубить його.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

| Допоможи Тріольчику зрозуміти, хто насправді живе у королівстві Співучих Мелодій.

ПІСНЯ

ШАРМАНКА

ЩЕДРІВКА

ПІАНІНО

КОЛИСКОВА

БАРАБАН

| Удома проспівай разом із рідними улюблені пісні вашої родини.

| У різних містах і країнах пісням установлюються пам'ятники. **Пофантазуй**: який пам'ятник можна поставити твоїй улюбленийій пісні?

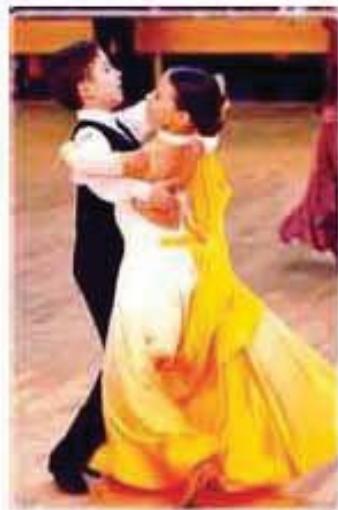
ТЕМА 4.

ЗАПРОШУЄ ТАНЕЦЬ...

Коли королева Мелодія починає сумувати, їй на допомогу приходить дуже веселий мешканець сусіднього королівства Танцювальних Ритмів. Переконаний, що ти вже здогадався, хто це. Звичайно,

Танець! Який він пружний, не стойть на місці, постійно рухається. Раз-два-три..., раз-два-три... Цікаво, що це за танок він виконує?

Слухаємо музику

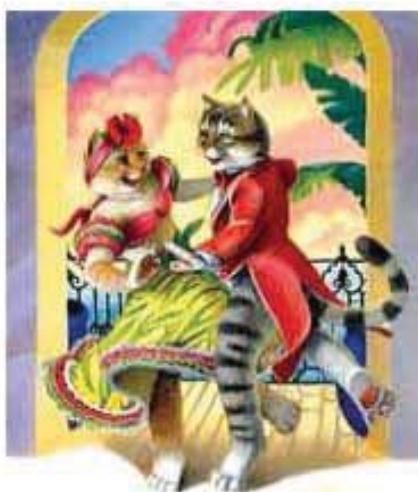
Петро Чайковський, вальс із балету «Спляча красуня».

Вальс — це плавний танець, який виконують парами.

Який танець ти прослухав? Які рухи уявив?

Сергій Рахмáнінов, «Італійська полька».

Який характер музики? Які рухи ти уявив?
Виконай супровід до танцю на ударних дитячих інструментах.
Порівняй мелодії двох танців — вальсу і польки. Що у них спільного? А чим вони відрізняються? Скористайся підказкою чарівника Музикуса.

ЕНЕРГІЙНІСТЬ

ПЛÁВНІСТЬ

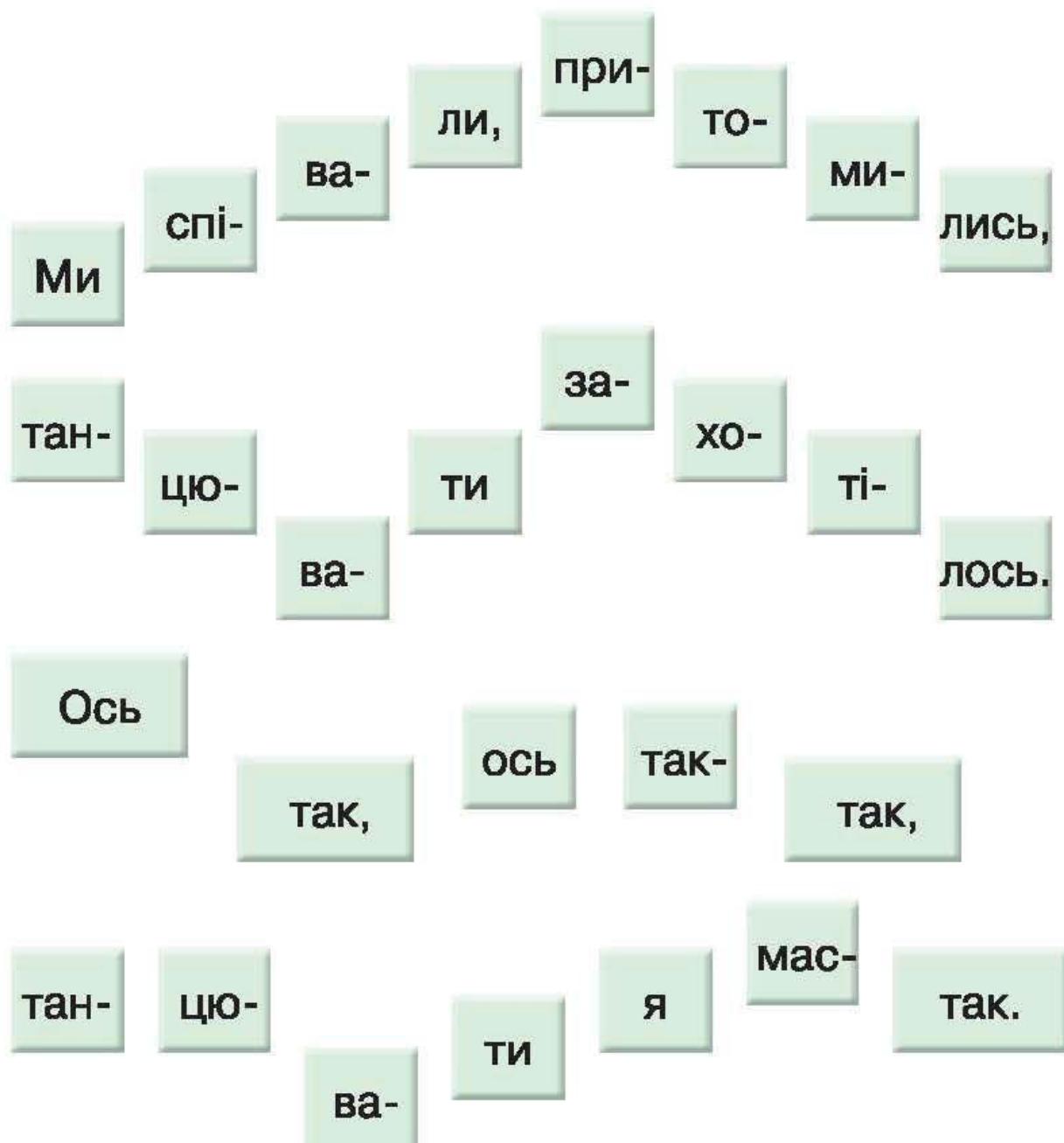
ВИШУКАНІСТЬ

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою. Придумай рухи, якими можна супроводжувати цю поспівку.

«Ми співали»:

Повторюємо пісню «Школляр».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

| Допоможи Тріольчику визначити, які слова більше подобаються вальсу, а які — польці.

ВАЛЬС

ПОЛЬКА

ПЛАВНИЙ

УРИВЧАСТИЙ

НІЖНИЙ

ШВИДКИЙ

| На дозвіллі спробуй виконати з друзями вальс і польку з відповідними рухами.

| Разом із друзями придумайте танець, який би об'єднав риси вальсу і польки. Як би він міг називатися?

ТЕМА 5.

ТАНЦІ ЖАРТУЮТЬ

Як ти думаєш, чому розуміють одне одного мешканці двох королівств — Танцювальних Ритмів і Співучих Мелодій? Яка у них спільна мова? А чи ти пам'ятаєш, що образи в танцях створюють за допомогою рухів?

Слухаємо музику

Дмитро Шостакович, «Вальс-жарт».

Який настрій викликала в тебе музика? Який танець вона нагадує?

Скориставшись підказкою Музикуса, визнач, у якому темпі написано цей твір.

ПОВІЛЬНИЙ

ШВИДКИЙ

Дмитро Кабале́вський, «Танець молодого бегемота».

Прослухай музичний твір Дмитра Кабалевського, обери танцівника, який зміг би виконати цей танок.

Який характер музики? У якому темпі виконується цей танець? Яких музичних звуків більше — високих чи низьких?

Уяви себе бегемотиком і виконай танець.

Порівняй два танці: що в них спільного, а що відмінне?

Співаємо разом

«Ой заграйте, дударики»
 (слова В. Панченка, музика А. Філіпенка)

Ой заграйте, дударики,
 молоді гуцули,
 так, щоб танець-увиванець
 полонини чули.

Ой заграйте, дударики,
 на дудах кленових,
 бо приємно танцювати
 в кептариках нових.

Ой заграйте, дударики,
а я заспіваю.
Хай злігає наша пісня
над Карпатським краєм!

Фантазуємо, граємося, жартуємо

| Допоможи Тріольчику визначити темп твору.

ШВИДКИЙ

«ІТАЛІЙСЬКА ПОЛЬКА»

ПОВІЛЬНИЙ

ПОМІРНИЙ

ДУЖЕ ШВИДКИЙ

«БАБАК»

| На дозвіллі спостерігай за рухами пташок, домашніх тварин. Якщо б вони захотіли потанцювати, який би танок виконали — швидкий чи повільний, плавний чи енергійний? Як би ти назвав такий танок? Вигадай мелодію танцю котиків і проспівай її.

ТЕМА 6.

КРОКУЄМО РАЗОМ...

Сьогодні в країні Музики лунають дзвінкі рішучі звуки. Це Марш зі своєю армією крокує вулицями. Подивись, який він енергійний, серйозний, організований. Тож виrushаймо на парад до генерала Марша!

Гадаю, що ти пам'ятаєш, хто живе у будиночку музичних звуків? Пригадай, якими можуть бути музичні звуки.

НИЗЬКІ

ВИСОКІ

ТА

ТИ – ТИ

ДОВГІ

КОРОТКІ

ГУЧНІ

ТИХІ

Послухай п'єсу «Три варіанти маршу» композитора Дмитра Кабалевського. З яких звуків складаються ці марші?

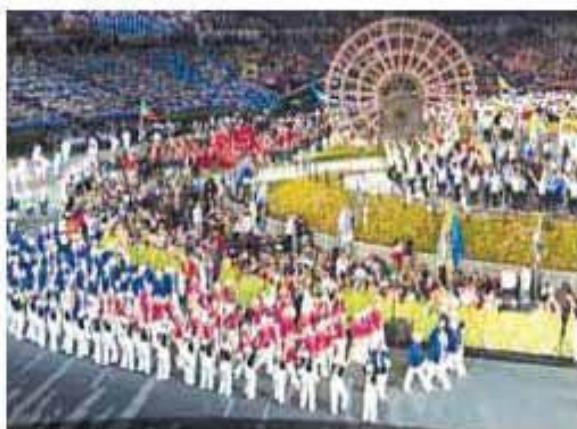

Слухаємо музику

Слухай музику і крокуй. Порівняй музику маршів.

Дмитро Кабалевський, «Три варіанти маршу».

Визнач, під які з цих маршів можуть крокувати спортсмени, діти, іграшки, солдати?

Євген Адамцевич, «Запорізький марш».

Пригадай: який український народний інструмент був улюбленим у козаків? Чи почув ти його голос, слухаючи цей марш?

|| Який характер маршу? Скористайся підказкою чарівника Музикуса.

МУЖНІЙ

УРОЧИСТИЙ

ВЕСЕЛИЙ

БАДЬОРИЙ

|| Обери музичний інструмент і виконай супровід до маршу.

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою.
Розіграйте разом із однокласниками музичне вітання у ролях.

ти!

ді-

день вам,

Доб- рий

vas!

я ві- та- ю

Здра- стуй- те, у- чи- те- лю!

Здра- стуй, лю- бий клас!

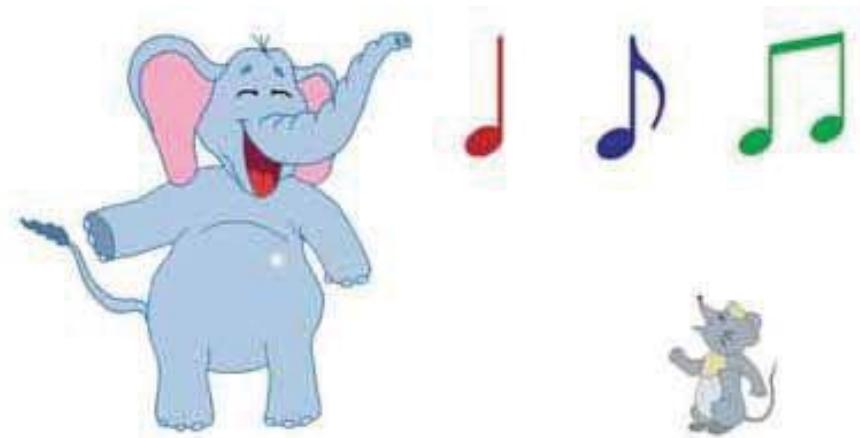

Повторюємо пісню
«Ой заграйте, дударики».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Подивися на малюнки і визнач, які звуки — високі чи низькі — будуть лунати, якщо мишка та слон заспівають.

Подивися на ілюстрації. Порівняй настрій малюнків і музики, яка лунала сьогодні на уроці.

ТЕМА 7.

МАРШ... ДЛЯ ІГРАШОК

Чи подобається тобі крокувати разом із генералом Маршем? А кому з твоїх іграшок це сподобалось би більше?

Прослухай музичний твір композитора Петра Чайковського. Як ти вважаєш, хто міг би крокувати під цей марш? Вигадай власну назву для цього твору.

Слухаємо музику

Петро Чайковський, «Марш дерев'яних солдатиків».

Який настрій цього твору? Який інструмент іноді наслідувало фортепіано?

Уяви, що ти крокуеш разом із маленькими іграшковими солдатиками, та виконай їхні рухи.

Генерал Марш привів тебе на футбольне поле. Подивись, як рухаються футболісти. Уяви себе композитором. Якою музикою ти озвучив би їхній вихід на поле? Прослухай відомий «Футбольний марш», порівняй його з маршем, який ти вигадав.

Матвій Блантєр, «Футбольний марш».

У якому темпі виконується цей твір? Який настрій він викликає? Як музика налаштовує на спортивну подію? Чи можна під неї танцювати?

Придумай мелодію сучасного спортивного маршу, бадьорого за характером, який може підтримувати у спортсменів бажання перемогти.

Співаємо разом

«Веселий музикант»

(слова Т. Волгіної, музика А. Філіпенка)

Ось на скрипочці я граю:
ті-лі-лі, ті-лі-лі!
На лужку зайці у танці,
ті-лі-лі та ті-лі-лі!

**Я заграв на балалайці:
тренді-брень, тренді-брень!
На лужку зайці у танці,
тренді-брень та тренді-брень!**

**А тепер — на барабані:
бум-бум-бум! Тра-та-тах!
Косоокі — всі навтьоки
по кущах та по кущах!**

Фантазуємо, граємося, жартуємо

**Створи ритм маршу роботів і порівняй його з ритмом
маршу дерев'яних солдатиків.**

**Оберіть музичні інструменти і виконайте в ансамблі з
однокласниками супровід до цього сучасного маршу.**

**Удома разом із друзями створіть мелодії маршів для
своїх іграшок (ляльок, солдатиків, зайчиків, ведмедиків,
машинок, літаків). Покажіть цей «Парад іграшкових
маршів» дошкільнятам.**

ТЕМА 8.

ПІСНЯ, ТАНЕЦЬ І МАРШ... ЗУСТРЧАЮТЬСЯ

Сьогодні в країні Музики сталася така подія. До мене завітали гості — Пісня, Танець і Марш. Не встигли вони увійти до палацу, як посперчалися. Не можуть вирішити, хто з них найголовніший. Спробуємо їм допомогти!

Слухаємо музику

Богдана Фільц, «Коломийка».

Який настрій у музичному творі? Придумай коротку історію, як пісня і танець зустрічаються у коломийці.

**Петро Чайковський, «Танець з кубками»
з балету «Лебедине озеро».**

Який характер музики? Чи змінюється характер твору упродовж його звучання?

Геннадій Татарченко, «Гей ви, козаченky».

Які типи музики поєднуються в цьому творі? Чи можна цю пісню назвати маршем? Чому?

Пофантазуй: де можуть зустрітися Пісня, Танець і Марш?

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою.

«Дзвінка пісенька»:

Дзвін-

ко

лл'єть-

ся

піс-

ня:

льо,

льо,

льо,

льо.

вай-

те:

спі-

не

Гуч-

но

льо,

льо,

льо,

льо,

льо.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику вибрати слова, які найбільше подобаються кожному герою з країни Музики.

ЕНЕРГІЙНА

МЕЛОДІЙНА

ШВИДКА

НІЖНА

ЧІТКА

РУХЛИВА

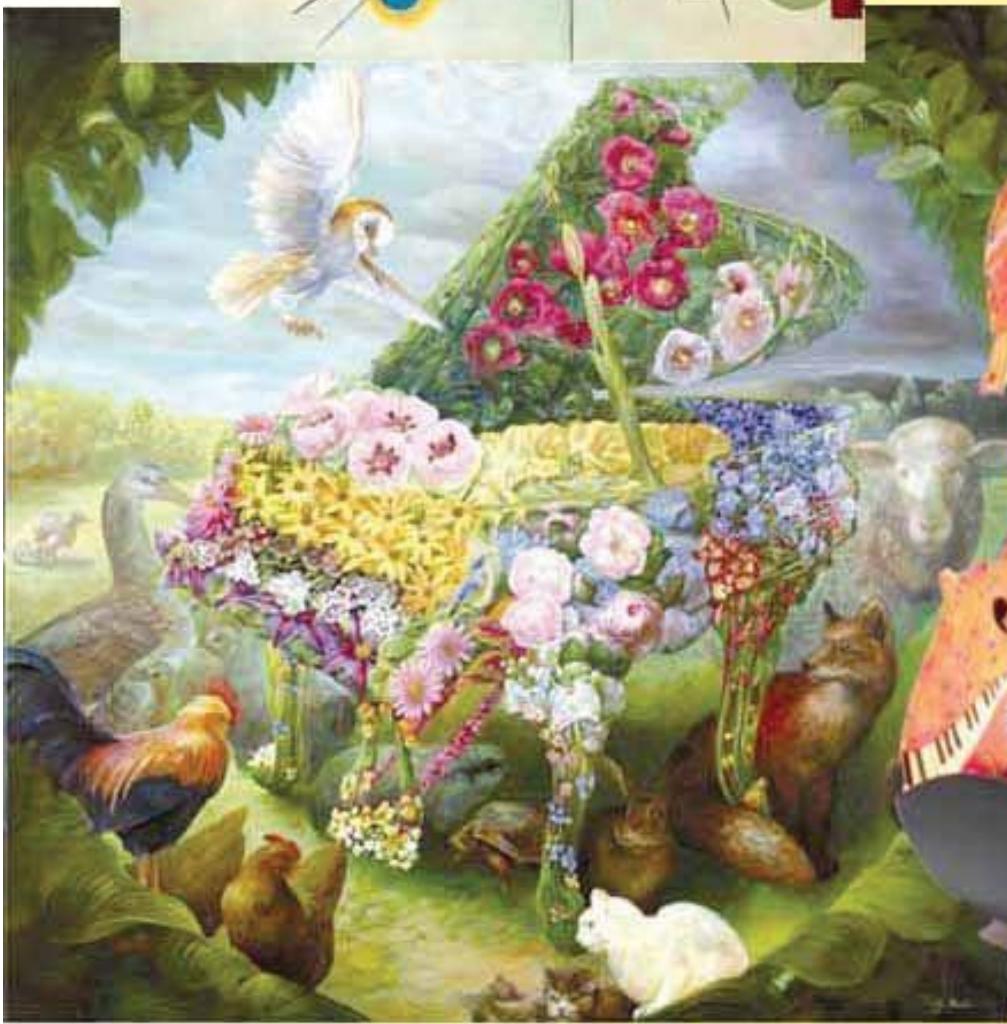
Влаштуй із рідними музичну талевікторину. Визначайте по черзі, яка музика звучить на різних телеканалах: пісня, танець, марш.

Розпитай рідних і близьких тобі людей: які пісні вони співали у дитинстві? Який танець ім подобається танцювати? Чи доводилося ім крохувати під музику? Склади розповідь: «Пісня, танець і марш у житті моєї родини».

РОЗДІЛ

2 ВИРАЖАЛЬНЕ ТА ЗОБРАЖАЛЬНЕ В МУЗИЦІ

У КОЛІ МУЗИЧНИХ НАСТРОЙ

Сьогодні до країни Музики прибули дві незвичайні гості, подруги королеви Мелодії — фея Радості і фея Смутку. Вона запросила їх до свого королівства, щоб вони допомогли нам розібратися, як музика може передавати настрій.

А ти помічаєш, що музика може виражати радість, сум, тривогу? Музика може передати різні настрої людини. Тільки потрібно вміти це почути. Разом із феями будемо розбиратися у музичних настроях.

Слухаємо музику

На якій з ілюстрацій, на твою думку, звучить весела музика, а на якій — сумна? Поясни, як це можна зrozуміти.

Людвіг ван Бетховен, «Весела. Сумна».

Чи однаково звучить музика? Який настрій вона виражає?

Вибери слова, які відображають настрої п'єси. Скористайся підказкою чарівника Музикуса.

ЗАДУМЛИВИЙ

СВЯТКОВИЙ

СУМНИЙ

ГРАЙЛИВИЙ

РÁДІСНИЙ

ЖÁЛІСНИЙ

ВЕСÉЛИЙ

ТРИВÓЖНИЙ

Порівняй першу і другу частину музичної п'єси.
Піредай пластичними рухами настрій першої і другої частини.
Розкажи, звуки з якої частини п'єси живуть у веселому будиночку, а із якої — у сумному.

Співаємо разом

Білоруська народна пісня «Перепілонька»

Наша перепілка старенькою стала.

Приспів:

**Ти ж моя, ти ж моя перепілонька,
ти ж моя рідная перепілонька.**

А у перепілки заболіли ніжки.

Приспів.

А у перепілки спинка заболіла.

Приспів.

А у перепілки голівонька болить.

Приспів.

|| З яким настроєм ти будеш співати цю пісню?

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику визначити настрій музичних творів.

«Бабак»

«Італійська
полька»

«Танець
молодого
бегемота»

«Марш
дерев'яних
солдатиків»

Об'єднайтесь у пари і пограйте у ритмічну гру «Лунá».

Роздивись ілюстрації і здогадайся, який настрій музики, що її слухають діти.

Пофантазуй: яка улюблена пісня у феї Радості та у феї Смутку? Заспівай.

А яку музику — сумну чи веселу — подобається слухати тобі? Розкажи.

МУЗИКА І РУХ

Як ти вважаєш, чи може музика зображувати рух? Якщо композитор хоче розповісти нам про швидкий рух потягу, політ метелика, то якою буде створена ним музика?

Слухаємо музичку

Михайло Глінка, «Попутна пісня».

Роздивись Ілюстрації. На чому їдуть люди, про яких ідеться у попутній пісні?

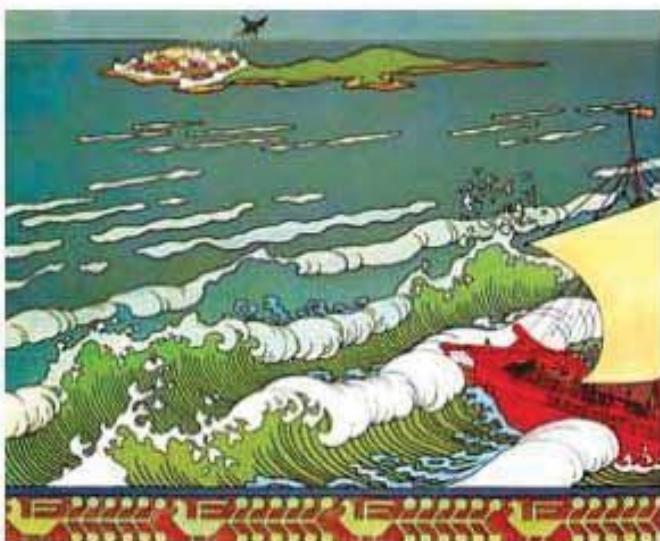
Який характер мелодії? Який настрій у пасажирів, які співають попутну пісню?

Як інструментальний супровід допомагає передати рух потягу?

Як зміниться музика «Попутної пісні», якщо її виконати з іншим інструментальним супроводом?

Микола Рімський-Корсаков, «Політ джмеля»
з опери «Казка про царя Салтана».

У якому темпі звучить музика? Що вона зображує?
Розкажи, як рухається мелодія.

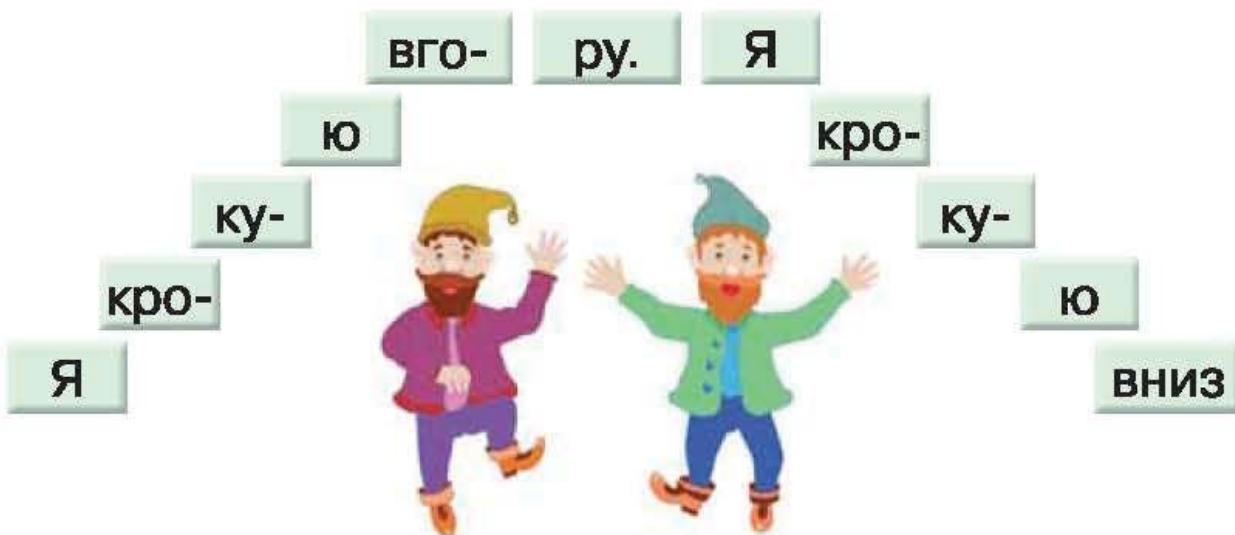
Послухай музику, роздивись ілюстрації і спробуй уявити політ джмеля. Чи може музика передати рух літака або космічної ракети?

Співаємо разом

Згадаймо поспівку про рух, яку ми співали в 1 класі.
Співай, показуючи рух мелодії рукою.

«Ми крокуєм вгору»:

Як рухається мелодія поспівки — плавно чи стрибкоподібно?

Повторюємо пісню «Перепілонька».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Пограй з друзями на дитячих музичних інструментах: зобразіть рухи слоненяти та мишеньяти, повітряної кулі та ракети, автомобіля і велосипеда. Створіть музичні картини, поступово змінюючи темп: «Дощик накrapає», «Гроза», «Буря на морі».

Пригадай, чому у країні Музики всі прислухаються до пана Темпа.

Разом із ним визначи темпи творів, які ми слухали на уроці.

«ПОЛІТ ДЖМЕЛЯ»

Дуже швидко

«ПОПУТНА ПІСНЯ»

Швидко

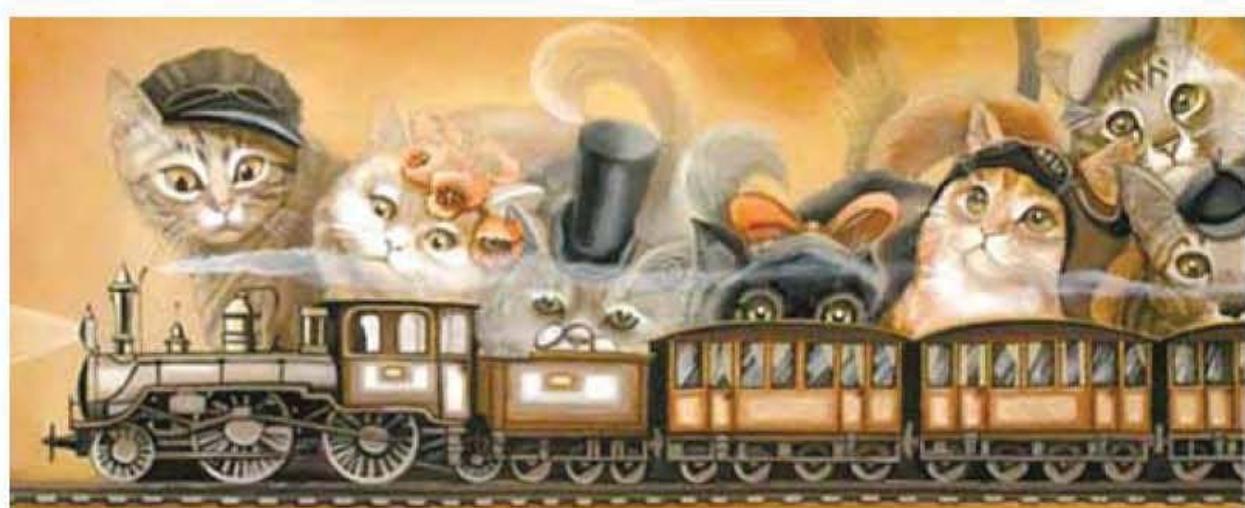
Помірно

Повільно

Разом із Тріольчиком придумай попутну пісню для пасажирів поїзда, зображеного на ілюстрації.

ТЕМА 11.

СТВОРЮЄМО МУЗИЧНІ ПОРТРЕТИ

Ти вже знаєш багатьох мешканців країни Музики. Пригадай, хто живе у королівстві Співучих Мелодій та королівстві Танцювальних Ритмів. Усі вони товаришають між собою. Чому? Тому що вони всі дружно створюють музику.

Я переконаний, що і у тебе є багато друзів. Подивися на своїх однокласників. Чи скожі вони один на одного? Чи однаково звучать їхні голоси? Які у них характери? Що потрібно для того, щоб їх зрозуміти? А чи можливо створити музичний портрет людини?

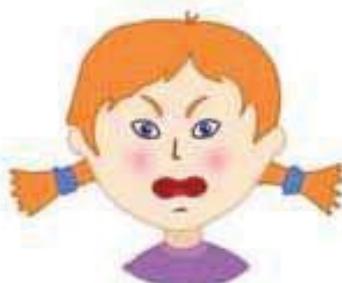
Слухаємо музику

Дмитро Кабалéвський, «Три пóдружки».

|| Обери слова для визначення характеру трьох головних героїв п'єси. Скористайся підказкою.

ДЗВІНКО

ПОХМУРО

СУМНО

ВЕСЕЛО

СЕРДИТО

ЖУРЛИВО

ГРАЙЛИВО

НЕЗАДОВОЛЕНО

ЖАЛІБНО

Вигадай імена для трьох подруг. Зобрази дівчат мімікою і жестами.

Співаємо разом

«Зимонька-зима»
(слова і музика А. Мігай)

Стукає в вікно гостя чарівна.

Знов до нас прийшла зимонька-зима.

Приспів:

Ой, зима, зимонька-зима,
затанцює, заспіває зимонька.

Ой, зима, зимонька-зима,
зачарує знову нас зимонька.

Вибігла на двір весела дітвора,
сипала сніжком зимонька-зима.

Приспів.

Як пісня «намалювала» музичний портрет Зимоньки-зими?

Роздивись ілюстрації і визнач, яка із зображених дівчат більше за всіх схожа на зимоньку з пісні.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Уяви себе композитором. Який інструмент краще обрати до музичних портретів совеня-біатлоніста та замріяного котика? Визнач темп для кожного портрета.

У вільний час пограйте у гру «Хто це?». Створіть музичні портрети однокласників. Відгадайте, чи і портрети звучали.

ТЕМА 12.

ЯК МУЗИКА МАЛЮЄ КАРТИНИ ПРИРОДИ?

Ти пам'ятаєш, що музика може розповідати цікаві історії. Створювати незабутні портрети і передавати настрої. А ще музика може малювати картини природи... Не віриш? Давай перевіримо це разом.

Слухаємо музику

Едвард Гріг, «Ранок» із сюїти «Пер Гонт».

Який настрій передає музика?

Як ти гадаєш, чому ця мелодія розповідає саме про ранок?

Уяви, що сонечко заспівало. Чим буде відрізнятися ранкова пісенька сонечка від вечірньої?

Чи відповідає настрій картини настрою музики?

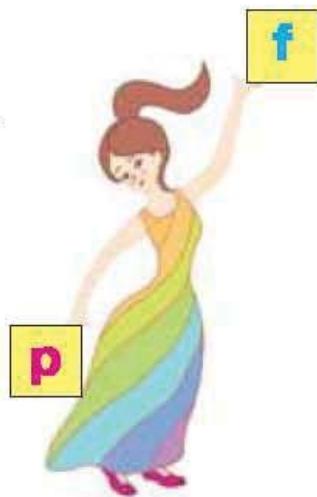
Пам'ятаєш, що музика може звучати голосно і тихо? Цим у країні Музики керує фея Динаміка, яка має свої позначки:

p — піано — «тихо»

f — форте — «голосно»

Співаємо разом

p

|| Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою.

«Зимонька»:

|| Разом із феєю Динамікою проспівай поспівку «Зимонька» двічі по-різному: голосно і тихо. Як співається легше: форте чи піано?

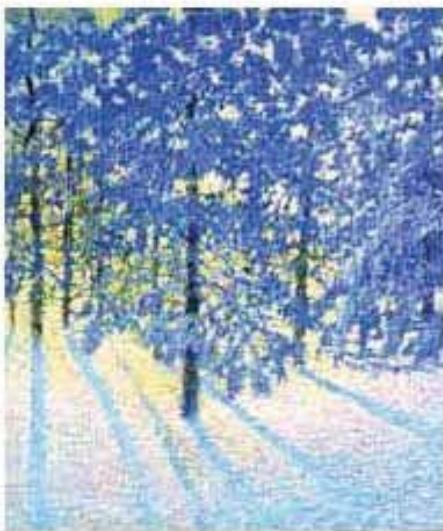

Повторюємо пісню «Зимонька-зима».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Уяви, яка музика могла б озвучити кожний з краєвидів (гучна чи тиха, швидка чи повільна, сумна чи просвітлена).

Добери музику з прослуханих творів, яка може стати ілюстрацією до казкового краєвиду.

ТЕМА 13.

ЯКИЙ ХАРАКТЕР МУЗИКИ?

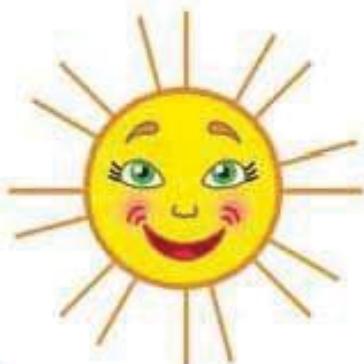
Кожен із нас має характер. Комусь він подобається, а хтось хоче щось у собі змінити. А чи помічаєш ти, що музичні твори, як і люди, відрізняються за характером? Який характер має музика, яка тобі подобається? На характер музичного твору

впливають ритм , темп , динаміка .

А щоб музиканти зрозуміли загальний характер музики, його навіть зазначають у нотах на початку твору. Тоді мешканці країни Музики знають, як виконувати цей твір.

УРОЧИСТО

ЖАРТІВЛИВО

РАДІСНО

СВЯТКОВО

ЗАДУМЛИВО

МРІЙЛИВО

ЖУРЛІВО

СПОКІЙНО

Слухаємо музику

Володимир Дяченко, «Сердитий гном».

Спробуй розповісти свої враження від музики. Якого гномика ти уявив? Який у нього характер?

Подивися на малюнки й обери гнома, якого зобразив композитор.

Микола Сильвा�нський, «Пташка і кицька».

Порівняй характер мелодій пташки та кицьки. Як музика допомогла тобі їх уявити?

Співаємо разом

«Семеро гномів»
(слова і музика А. Житкевича)

Жили на світі семеро гномів,
семеро мудрих астрономів.
Сіяли зорі в безмежнім саду,
радісно грали в чарівну дуду.

Приспів:

Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла —
пісня пташкою летить.

Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла —
в серці музика дзвенить.

Семеро гномів вигравали,
зорі бадьоро крокували.
Стали у коло веселі сім нот —
і закружляв в небесах хоровод.

Приспів.

Семеро гномів взяли скрипки,
нотки співали, аж похрипли.
Пісня на землю злетіла з небес,
більше з тих пір стало в світі чудес.

Приспів.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику пригадати характер музичних творів.

ЖАРТІВЛІЙВИЙ

НІЖНИЙ

ТАНЦЮВАЛЬНИЙ

«Рано»

«Вальс-жарт»

«Танець молодого бегемота»

«Запорізький марш»

«Лугом Іду»

УРОЧИСТИЙ

ЗАДУМЛИВИЙ

Роздивися зображення гномів на сторінках підручника. Вибери того, який подобається тобі найбільше. Придумай музичну історію про його пригоди.

ТЕМА 14.

СВЯТКУЄМО РАЗОМ ІЗ МУЗИКОЮ

Ти вже давно очікуєш на зимові свята, правда ж? Хто ж їх не чекає? Готуються до новорічних та Різдвяних свят і в країні Музики. Адже музика дуже важлива у цей час, коли до кожної домівки приходять колядники та щедрувальники. Вони бажають родині щастя і здоров'я, співають колядки і щедрівки.

| Роздивись картину і пригадай: коли співають колядки, а коли — щедрівки?

**| Проспівай свою улюблену колядку.
Які є пісні за характером? За настроем?**

| Щедрівка, колядка — вітальні пісні, які виконуються на Новий рік та Різдво.

Слухаємо музику

Українська народна пісня «Ой сивая тая зозуленька» в обробці Миколи Леонтовича.

Обробка — це «прикрашання» мелодії музичного твору.

Про що розповідає ця пісня? Який характер музики?

Ой сивая тая зозуленька.

Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

Усі сади та і облітала.

Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

А в одному та і не бувала.

Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

А в тім саду — три тереми.

Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

У першому — ясен місяць.

Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

У другому — красне сонце.

Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

У третьому — дрібні зірки.
Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

Ясен місяць — пан господар.
Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

Красне сонце — жона його.
Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

Співаємо разом

Українська народна пісня «Щедрик»
в обробці Миколи Леонтовича

Щед-

щед-

щед-

воч-

рик,

рі-

ка,

рик,

при-

ті-

лас-

воч-

ле-

ті-

ка.

ла

Щедрик, щедрик, щедрівочка
прилетіла ластівочка,
 стала собі щебетати,
господаря викликати:

— Вийди, вийди, господарю,
подивися на кошару,
там овечки покотились,
а ягнички народились...

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
прилетіла ластівочка.

Чи знаєш ти, які популярні новорічні пісні виконують в різних країнах світу? Порівняй їх із піснями, що співаються в нашій країні. Чим вони схожі, а чим відрізняються?

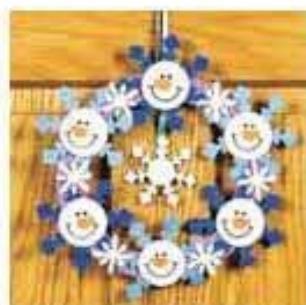

Повторюємо пісню «Семеро гномів».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи мешканцям країни Музики підготуватися до святкування Нового року.
Прикрась свято своїми улюбленими новорічними мелодіями, колядкам, щедрівками.
Склади програму новорічного балу.
Яка музика буде на ньому звучати?
Які танці виконуватися?

ПЕРЕВІР СЕБЕ

1. Допоможи Тріольчику упізнати гостей королеви Мелодії. Добери слова, які найкраще їх характеризують.

ВЕСЕЛИЙ

РУХЛИВИЙ

УРОЧИСТИЙ

МЕЛОДІЙНА

БАДЬОРИЙ

НІЖНА

2. Визнач, у якому королівстві — Співучих Мелодій чи Танцювальних Ритмів — живуть ці музичні твори. Пригадай, які вони за характером, і підкажи музикантам, як їх потрібно виконувати.

ПОЛЬКА

ЩЕДРІВКА

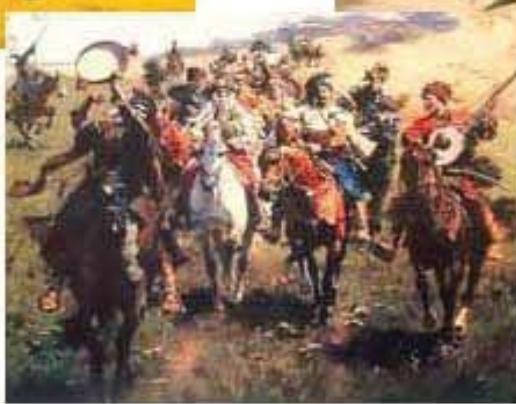
ГОПАК

КОЛЯДКА

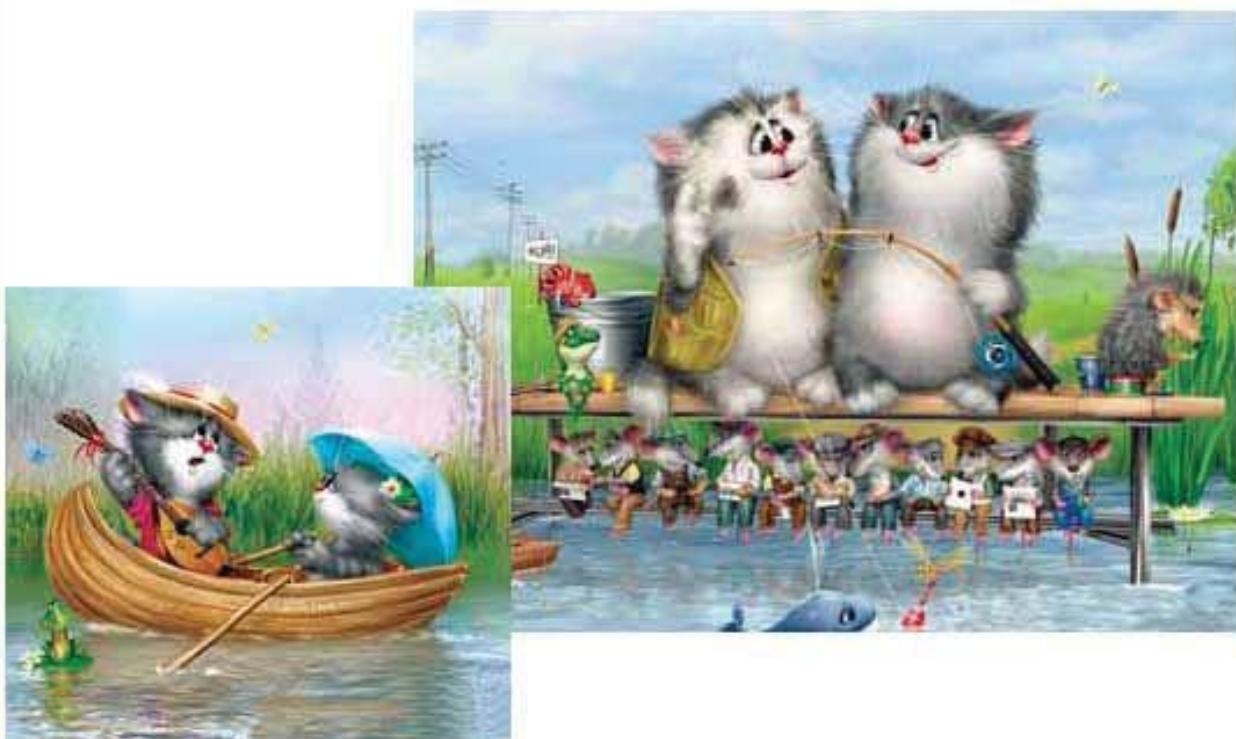
ВАЛЬС

КОЛОМІЙКА

3. Про що може розповідати музика? Наведи приклади музичних творів за ілюстраціями до них.

- 4.** Уяви музику, яку можна створити за картинами. Визнач її төмп і динаміку.

- 5.** За словами з пісні пригадай її назву та заспівай.

• • •

Вірні друзі є у нас — букви, цифри, ноти.
Ось учитель входить в клас,
він навчить усього нас.

• • •

Ось на скрипочці я граю: ті-лі-лі, ті-лі-лі!
На лужку зайці у танці: ті-лі-лі та ті-лі-лі!

• • •

Щедрий вечір, добрий вечір —
добрим людям на здоров'я!

- 6.** Уяви, що тебе запросили на телебачення бути ведучим у новій дитячій музичній програмі. Придумай її назву. Добери музику, яка буде звучати на початку програми.

3 ОСНОВНІ МУЗИЧНІ ЖАНРИ

ТЕМА 16.

ПОДОРОЖ ІЗ ПІСНЕЮ, ТАНЦЕМ, МАРШЕМ

Сьогодні твої друзі — Пісня, Танець і Марш запрошуєть тебе у велику подорож країною Музики. Кожен із них приготував тобі свій власний музичний сюрприз. Наша подорож буде тривати все твое життя, адже музична країна неосяжна. А як ще називають наших друзів у музичному світі? **Музичними жанрами.**

Пісня, танець, марш — жанри музики.

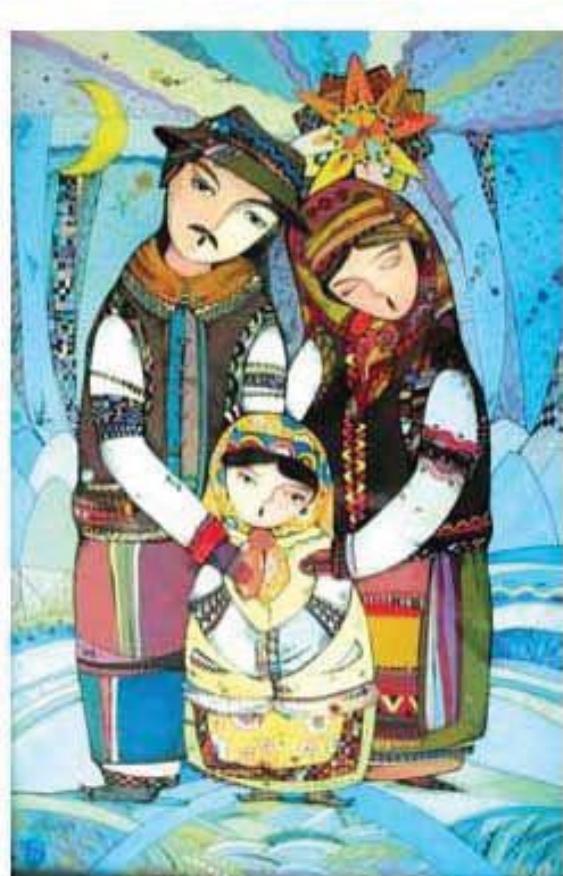
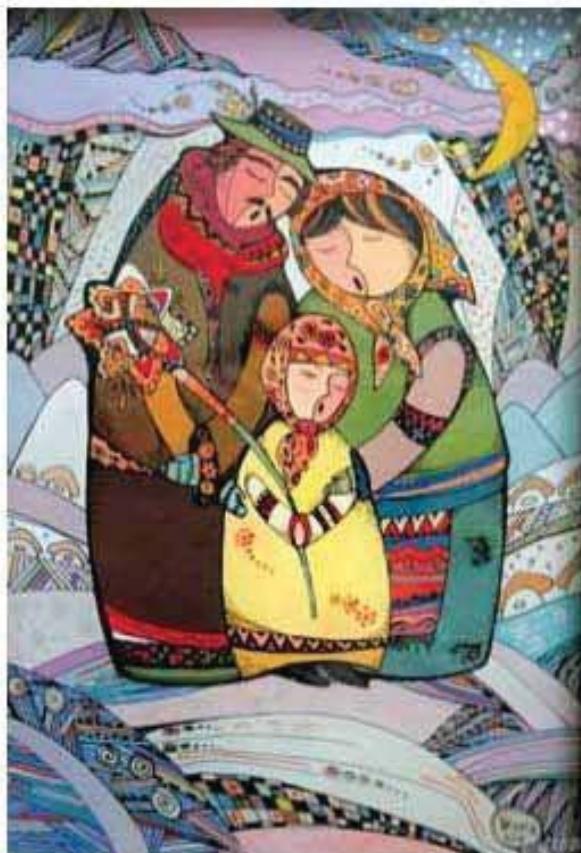
Які народні пісні й танці ти знаєш?

Поміркуй: чому вони так називаються? Чому кажуть, що народна пісня — це скарб?

Чим пісні й танці відрізняються від маршів?

Слухаємо музичну

**Колядка «Ой колядка-колядниця»,
щедрівка «Ой там за горою».**

На які свята виконують ці народні пісні?

Який характер пісень?

Згадай, як пройшли новорічні свята. Хто колядував твоїм рідним і друзям?

А діти брали участь у народному дійстві? Розкажи, як це відбувалося.

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою.

«Коляд, коляд, колядниця»:

Ко- ляд,

ко- ляд-

ко- ляд,

ни- ця.

Доб- ра

па- ля-

з ме- дом

ни- ця.

Пригадай українську народну пісню «Щедрівочка щедрувала», яку ми співали у 1 класі.

Які ще новорічні та різдвяні пісні ти знаєш? Заспівай їх.

Повторюємо пісню «Зимонька-зима».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику прикрасити музичні ялинки. Додай ще кульки з тими піснями, танцями, маршами, які ти знаєш.

ПІСНЯ

ТАНЕЦЬ

МАРШ

Послухай музику, яка тобі подобається, та відшукай у ній музичні жанри: танець, пісню, марш. Розкажи про свої враження на наступному уроці.

ТЕМА 17.

У МІСТІ ОПЕР

Сьогодні ми разом з тобою помандруємо до дивовижного міста. Його мешканці не розмовляють, а співають. Усі свої почуття й думки вони передають через спів. Як і в реальному житті, у місті Опер трапляються різні історії, які мешканці жваво обговорюють. Але розповідають про своє життя, співаючи.

Опера — це музичний спектакль, у якому всі герої співають.

У місті Опер можна почути різний спів — веселий і сумний. Це місто досить велике. І всі будинки в ньому, як палаці, дуже красиві й урочисті. Їх називають **оперними театрами**.

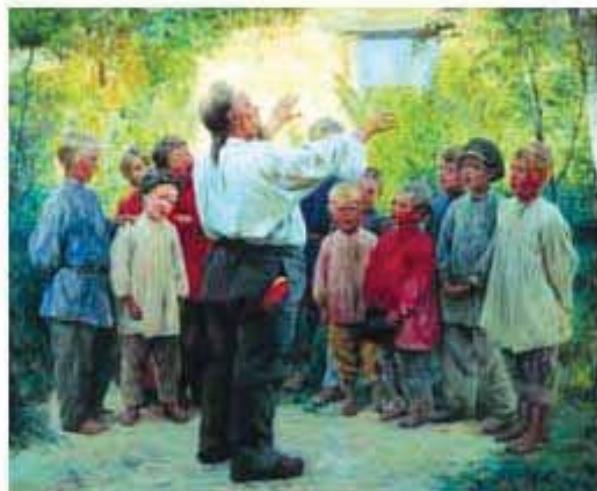

Завдання за бажанням. Дізнайся, які оперні театри є в Україні та світі.

Поміркуй: чому оперні театри містяться у таких великих і красивих будівлях?

У місті Опер — просторі майдани та величні вулиці. Поглянь, перед нами майдан Хоровий. Тут можна зустріти багато мешканців, які співають разом. Саме тому їх назвали **хором**.

На вулиці Сольній ти можеш почути спів когось із мешканців міста. Коли він співає сам, його називають **солістом**.

На якій з ілюстрацій зображені мешканці майдана Хорового, а на якій — вулиці Сольної?

Роздивись ілюстрацію. Як ти гадаєш, про кого розповідають діти? Здогадайся, як називається ця казка. **Пофантазуй:** яку музику можуть створити до неї мешканці міста опер?

Слухаємо музику

Маріан Коваль, сцена з другої дії опери «Вовк і сем'єро козенят».

Назви головних героїв опери. Поясни, чому їх так звуть. Як музика передає характер козенят? Яка музика в сцені повторюється кілька разів?

Співаємо разом

Хор «Цілий день співаєм, граєм»

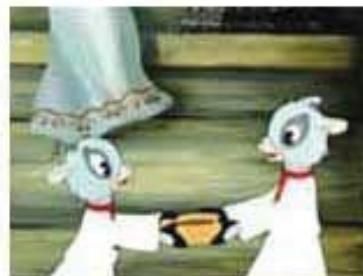
Козенята:

Цілий день співаєм, граєм,
дуже весело живем.

Всезнайко:
А я знаю! За лежанку
сховано варення банку!

Тушунка:
Я на вінику верхи
обскачу все навкруги.
Гей, Мазилку, вслід мені!
Наздогониш ти чи ні?

Бодайко:
Забодаю, забодаю!

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Розподіли ролі козенят між друзями та виконайте разом фрагмент із опери «Вовк і семеро козенят».

Задання за бажанням. Який із героїв опери «Вовк і семеро козенят» тобі найбільше запам'ятається? Спробуй у дома створити для нього маску. У ній передай характер свого героя.

ЧАРІВНИЙ СВІТ ОПЕРИ

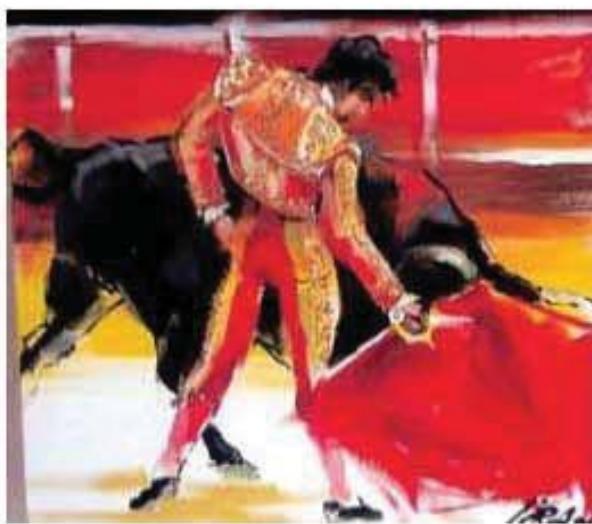
Світ оперного мистецтва дуже різноманітний. Адже життя — таке різне і непередбачуване. Ось і сьогодні до міста Опер за- вітає твій добрий друг — Марш. Як ти гадаєш, чи може він теж оселитися у цьому місті?

Пригадай музичні спектаклі та мультфільми, в яких звучали марші. Виявляється, що в опері можна не лише співати!

Слухаємо музику

|| Прослухай марш Тореадора з опери «Кармен».

Жорж Бізé, марш Тореадора з опери «Кармен».

Який характер маршу?

Простукай його ритм, обери для цього інструмент.

Що можна уявити, слухаючи цю музику? Який має бути Тореадор — сильний і сміливий чи нерішучий? Як ти гадаєш, чи може ця музика додати людині сміливості? **Завдання за бажанням.** Дізнайся, хто такі тореадори? У якій країні вони живуть?

В опері Маріана Коваля «Вовк і семеро козенят» також звучить вояовничий марш. Як це не дивно, його виконують маленькі казкові герої — козенята.

Який характер твору? До якого жанру він належить?
Обери ілюстрацію до цієї музики.

Співаємо разом

В опері герої співають не лише, як солісти, а й у хорі. Супровід оркестру допомагає передати настрої співаків.

Хор «Семеро козенят».

Семеро, семеро гарних козенят
весело, весело, весело шумлять.
Весело Всеznайку, весело Бодайку,
весело Топтунку та й ще Балакунку,
весело Мазилці, весело Дражнилці.
Нумо-нумо гратися, цілий день бодатися.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику обрати слова, які характеризують марш.

БАДЬОРИЙ

ПОВІЛЬНИЙ

ЛАГДНИЙ

РИТМІЧНИЙ

Пригадай характер козенят із опери й придумай для кожного з них виразні рухи й жести відповідно до музики.

ТЕМА 19.

У МІСТІ БАЛЕТІВ

Наша подорож країною Музики триває. Разом із королем Ритмом ми відвідаємо чарівне місто Балетів. Тут ти не почуєш співу, але побачиш беаліч різних прекрасних танців. Тобі обов'язково захочеться потанцювати. І ти не лише зможеш рухатися у веселому танці разом із мешканцями міста, а й взяти участь у балетній виставі.

Балет — музичний спектакль, у якому думки та почуття передаються танцем.

Як ти гадаєш, з чого складається балетна вистава? Скористайся підказкою чарівника Музикуса.

Слухаємо музику

Роздивися фотографію замку. Ти, напевно, бачив його. Алё, мабуть, не здогадувався, що він теж знаходитьться у країні Музики.

Адже саме тут розгорталися події одного із найвідоміших балетів у світі. Цей балет називається «Лебедине озеро».

Петро Чайковський, «Танець маленьких лебедів» (фортепіанна п'еса та фрагмент із балету «Лебедине озеро»).

Що можна уявити, слухаючи цю музику? Який характер танцю? Хто його виконує на балетній сцені?

Порівняй, як звучить «Танець маленьких лебедів» у різному виконанні. Чим відрізняється виконання танцю на фортепіано та симфонічним оркестром?

Співаємо разом

Колискова Мами Кози

Спи, мій любий Туптунчику,
спи, Базіко-веселунчику,
не бодайся, мій Бодайко,
баю-баю, мій Всезнайко.

Пофантазуй: якби опера «Вовк та семеро козенят» стала балетом, то якими були б рухи у Мами Кози, Вовка, козенят?

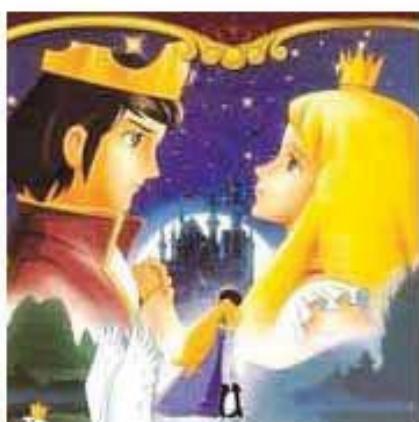
Повторюємо теми з опери «Вовк і семеро козенят».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Поміркуй, як рухи танцівників на балетній сцені передають характер музики.

У вільну хвилину подивись мультфільми «Лебедине озеро» або «Барбі та Лебедине озеро». Чи знайома тобі музика, яка там лунає? Перекажи Тріольчику цю історію. Який танець виконують герої на ілюстрації?

ПРИГОДИ НА БАЛЕТНІЙ СЦЕНІ

Як ти вже зрозумів, у балеті зазвичай розповідається певна історія, але не словами, а лише танцювальними рухами. Саме ці рухи передають характер музики. Окрім цього герої розповідати балетні історії допомагають **міміка і жести**.

Жіночі ролі виконують **балерини**, а чоловічі — **танцівники**.

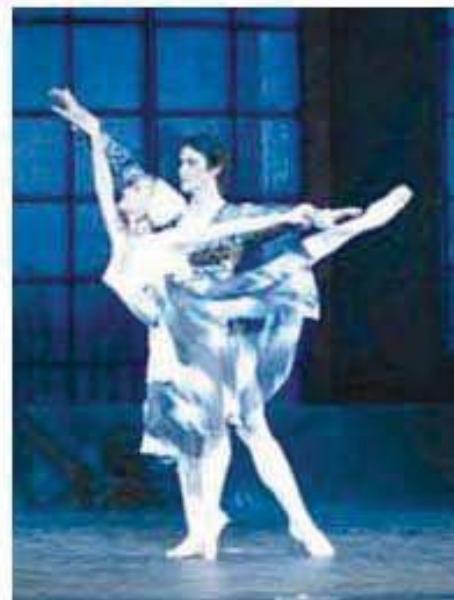
Слухаємо музичну

Сергій Прокоф'єв, вальс із балету «Попелюшка».

Який характер вальсу?

Які настрої і почуття передає музика?

Переглянь фрагмент мультфільму «Попелюшка». Яка музика звучала на балу?

Співаємо разом

«Ой весела дівчинка Олена»
(слова Н. Кукловської, музика А. Філіпенка)

Дівчата:

Ой весела дівчинка Олена,
а спідничка в дівчинки зелена.

Приспів:

Ти притупни, мій чобітчик,
ми почнем веселий таночок! (*Дівчі*)

Принесла Ганнусі сестричка
на вінок рожевую стрічку.

Приспів.

Подивись, а в нашої Тоні
є новенькі чобітки червоні.

Приспів.

Хлопчики:

Хочемо і ми потанцювати,
вмієм чобітками вибивати!

Приспів:

Ти притупни, наш чобіточок,
ми почнем веселий таночок! (*Двічі*)

|| Проспівайте пісню у ролях.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Пригадай мультфільм про пригоди Маші та Ведмедя.
Уяви, якою могла б бути музика героїв в оперній
виставі, а якою — у балетній.

Придумай мелодії Маші та Ведмедя, які б ім
сподобалися.

ТЕМА 21.

НА КОНЦЕРТІ

Як ти любиш проводити свій вільний час? Гратися з друзями чи дивитися телевізор? А сьогодні ми вирушимо на концерт, де будемо слухати музику. Сподіваюсь, тобі це сподобається... На концерті може звучати різноманітна музика: **вокальна** та **інструментальна**.

|| Пригадай: чим відрізняється вокальна та інструментальна музика? Хто її виконує?

До речі, слово **концерт** означає «змагання». У великому музичному творі з такою назвою соліст і оркестр ніби змагаються одне з одним.

Концерти складаються зазвичай із трьох частин. А чим вони різняться, нам допоможе розібратися

пан Темп

1 частина

ШВИДКА

2 частина

ПОВІЛЬНА

3 частина

ДУЖЕ ШВИДКА

Слухаємо музику

Зараз ти послухаєш третю частину концерту. Здогадайся: у якому темпі буде виконуватися цей твір?

Ілля Беркович, Концерт для фортепіано з оркестром № 2, частина 3 (фінал).

Які музичні інструменти «змагаються» в цьому концерті? Який характер музики?

Зверни увагу на те, що у концерті використано українську народну пісню «Ой лопнув обруч».

Українська народна пісня **«Ой лопнув обруч»**.

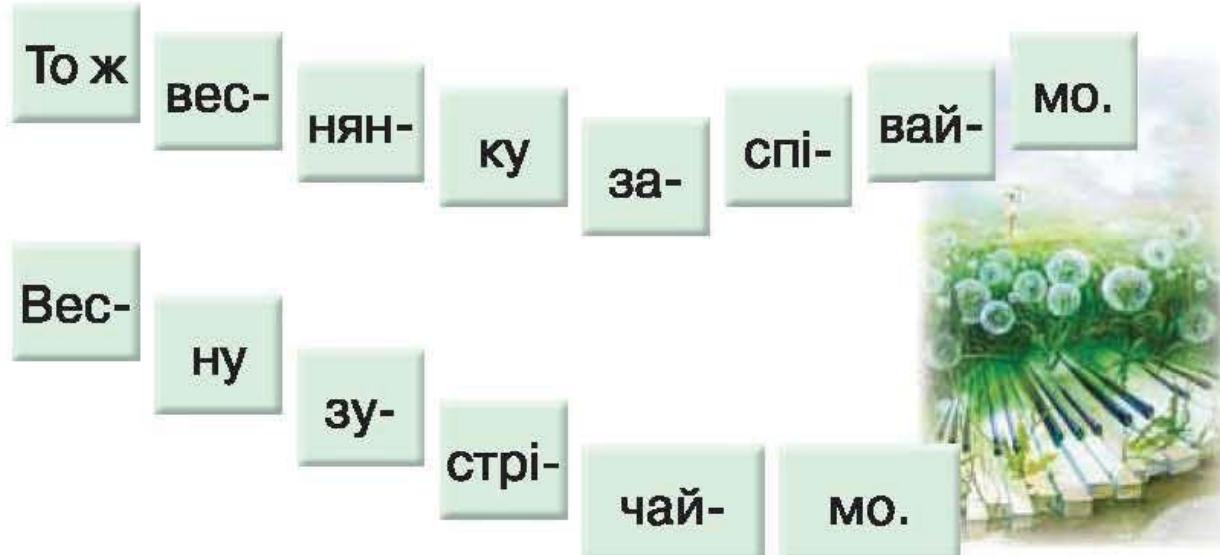
Порівняй виконання пісні зі звучанням фіналу концерту. У чому різниця?

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою.

Доб-	рий	день	вам,	лю-	бі	ді-	ти.
Хай	зав-	жди	вам	сон-	це	сві-	тить.

Повторюємо пісню «Ой весела дівчинка Олена».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Тріольчик вирішив написати концерт, але не порадився з паном Темпом. Знайди і виправ його помилку.

1 частина

2 частина

3 частина

Уяви себе композитором. Для якого інструменту тобі хотілося б написати концерт? Мелодію якої відомої пісні використати?

Завдання за бажанням. Тріольчику запропонували влаштувати концерт, присвячений Міжнародному дню друзів. Склади разом із ним програму цього музичного свята.

СЛУХАЄМО СИМФОНІЮ

Здогадайся: кого найбільше серед мешканців країни Музики? Музикантів? Співаків? Композиторів? Правильна відповідь — слухачів! Адже музика твориться саме для них. І кожен із нас може ним стати.

Але для того, щоб стати справжнім слухачем і шанувальником музики, потрібно навчитися її слухати. Сьогодні ми послухаємо великий музичний твір — **симфонію**.

Зазвичай вона складається з чотирьох частин. Кожна з них звучить у різному темпі: швидкому, повільному, помірному і знову швидкому.

Слухаємо музику

Український народний танець «Козачок».

Який настрій викликає ця музика? Що можна робити під цю музику? Чому цей танець так називається? Пригадай, які ще українські народні танці ти знаєш.

Що тобі більше подобається: танцювати чи дивитися, як танцюють інші?

Невідомий автор першої половини XIX ст. Симфонія соль мінор (четверта частина — «Козачок»).

Мелодію якого танцю використав композитор у симфонії? Як змінилася музика народного танцю у виконанні симфонічного оркестру? Які інструменти звучать?

Співаємо разом

«Пісня про матусю» (слова і музика Ю. Михайленка)

Про матусю пісню я вам заспіваю,
бо нікого кращого в світі я не знаю.

Приспів:

Мамо, матусю, ти ж моя рідненька!
Ти така хороша, моя золотенька! (*Двічі*)

Лагідна, ласкова мама мене любить
і зі мною грається, пестить та голубить.

Приспів.

Залюбки матусі я допомагаю,
прибираю в хаті я, квіти поливаю.

Приспів.

Виросту велика і всього навчуся,
стану я такою, як моя матуся.

Приспів.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Придумай додатковий куплет або власну мелодію приспіву «Пісні про матусю» і заспівай її своїй ненці. Уяви себе композитором, котрий пише симфонію про життя Тріольчика. Який темп музики буде в кожній із частин?

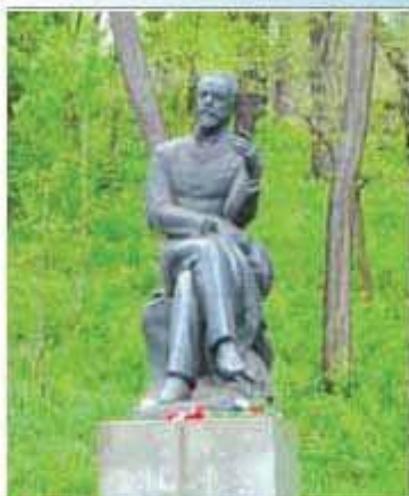

1 2

3 4

ТЕМА 23.

СИМФОНІЧНА ІСТОРІЯ...

У країні Музики шанують багатьох композиторів. Серед них — Петро Ілліч Чайковський, музику якого ми вже багато разів слухали.

Пригадай: які твори Петра Чайковського ти знаєш? Які з них тобі подобаються найбільше?

До речі, Петро Чайковський часто приїжджав в Україну. Йому так подобалися українські народні пісні, що він навіть використав одну з них у своєму великому творі. У Другій симфонії Чайковського звучить пісня «Журавель». Прислухайся, можливо, ти впізнаєш цю відому мелодію...

Слухаємо музику

Який характер пісні?

Поміркуй, як вона змінилася у симфонії. Поясни чому. Який темп цієї частини симфонії?

Українська народна пісня «Журавель».

Петро Чайковський, Друга симфонія (четверта частина, фрагмент).

Співаємо разом

Занадився журавель, журавель
до бабиних конопель, конопель.

Прислів:

Сякий, такий журавель,
сякий, такий довгоносий,
сякий, такий довгоногий,
сякий, такий виступає,
конопельку вищипає.

Оде тобі, журавель, журавель,
не літай до конопель, конопель!

Прислів.

Повторюємо «Пісню про матусю».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

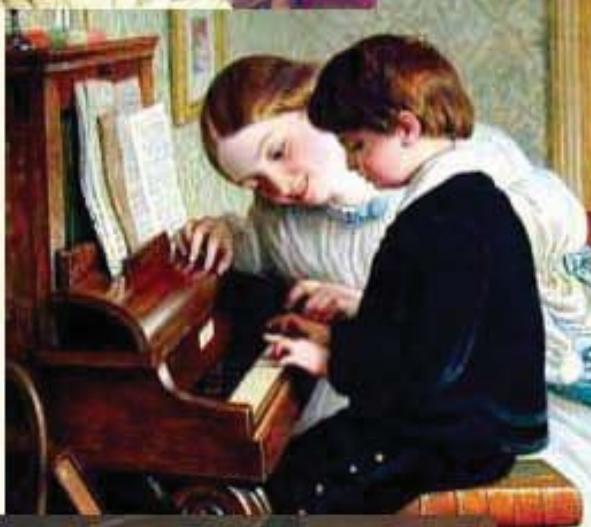
Роздивися картину Марії Приймаченко. Чому вона, на твою думку, називається «Танцюристи»? Вигадай рухи для танцю журавля.

РОЗДІЛ

4 МОВА МУЗИКИ

ТЕМА 24.

ЯК ЗРОЗУМІТИ МОВУ МУЗИКИ?

У кожного виду мистецтва є своя мова. Мова музики

складається з: мелодії

ритму

, темпу

, динаміки

тощо. З допомогою цих засобів виразності композитори створюють музичні твори.

|| **Пофантазуй:** яка музика звучить на картині?

Пам'ятаєш, що таке мелодія? Мелодія — це не просто набір звуків.

У мелодії різні за висотою звуки об'єднані й виражают певну **музичну думку**.

Музичні звуки можуть звучати гучно і тихо, високо і низько. Мелодія може рухатися вгору і вниз, вона може звучати повільно і дуже швидко. За її допомогою композитор розповідає про свої думки і почуття. Вона буває веселою і сумною, бадьорою і мрійливою. Її можна наспівати зі словами і без них. Музична мова спільна для всіх і тому її розуміють усі мешканці планети Земля.

Слухаємо музику

Людвіг ван Бетховен, «Тема з варіаціями».

Які зміни відбуваються з музичною темою у різних варіаціях?

Розкажи про основні засоби виразності, які використовує композитор.

Співаємо разом

Українська народна пісня «А ми просо сіяли»

А ми просо сіяли, сіяли!

Зеленая рута, жовтий цвіт, жовтий цвіт!

А ми поле оремо, оремо!

Зеленая рута, жовтий цвіт, жовтий цвіт!

А ми жито сіємо, сіємо!
Зеленая рута, жовтий цвіт, жовтий цвіт!

А ми коні пустимо, пустимо!
Зеленая рута, жовтий цвіт, жовтий цвіт!

А ми коні займемо, займемо!
Зеленая рута, жовтий цвіт, жовтий цвіт!

А ми коні викупим, викупим!
Зеленая рута, жовтий цвіт, жовтий цвіт!

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Уяви, що ти композитор.
 Яку мелодію тобі хотілося б створити? Свого настрою, пісні на слова свого улюблена віршика або музичну ілюстрацію до картини, яку ти бачиш на цій сторінці?
 Наспівай ту мелодію, яку ти для себе обрав.

ТЕМА 25.

У КРАЇНІ МУЗИКИ ЗАВЖДИ ЛАД

Основу мелодії складає не лише звукоряд, а і **лад**.

Лад — це співдружність музичних звуків. Характер і настрій музики, яку ти слухаєш, залежить від ладу. А головними ладами в музиці є **мажор і мінор**.

Прочитай казку і дізнайся про них більше.

Брати Лади

Жили в чарівній країні Музиці два брати Лади. Вони були дуже різні. Один — веселий жартівник. Там, де він з'являвся, завжди ставало сонячно і радісно. Його музика дарувала всім святковий настрій. Звали цього брата Мажор.

А другий брат був завжди задумливий і сумний. Він полюбляв награвати журліві мелодії. Цього брата звали Мінор.

Мешканці музичної країни шанували обох братів, бо в житті кожного бувають і веселі, і сумні дні. Тому й співали різні пісні, що їх дарували їм брати.

Як ти гадаєш, що у твоєму житті за останній рік було мажорним, а що — мінорним? Який настрій тобі близччий?

Які музичні інструменти варто обрати для супроводу мелодій братів Мажора і Мінора?

Слухаємо музику

Людвіг ван Бетховен, «Весела. Сумна».

Скільки мелодій можна почути? Які елементи музичної мови допомогли композиторові виразити радість і сум? Який із братів Ладів панує у першій частині твору, а який — у другій?

Роберт Шуман, «Перша втрата».

Каміль Сен-Санс, «Королівський марш Лева».

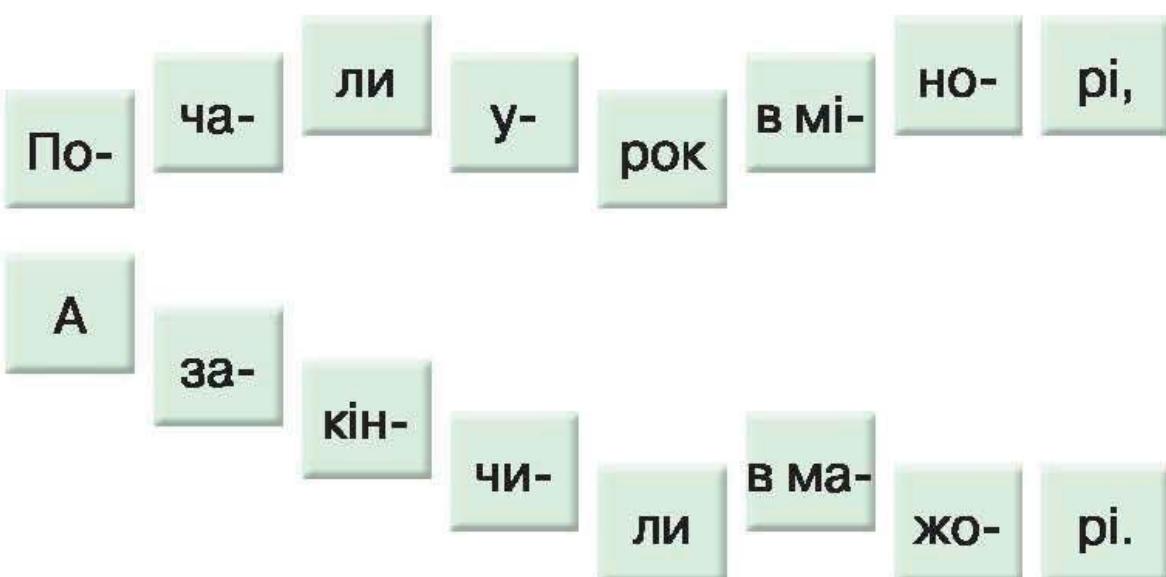
Яка з п'єс написана в мажорі, а яка — в мінорі?

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою. З яким настроєм її потрібно виконувати?

«Мінор — мажор»:

Повторюємо пісню «А ми просо сіяли».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Вибери слова, які характеризують братів Мінора та Мажора.

СВІТЛИЙ

ЖУРЛІВИЙ

СОНЯЧНИЙ

ЗАТЕМНЕНИЙ

СУМНИЙ

ЯСКРАВИЙ

Завдання за бажанням. Серед своїх улюблених пісень із мультфільмів вибери ті, які можуть сподобатися брату Мажору та брату Мінору. Пригадай їх і проспівай на наступному уроці.

ТЕМА 26.

НА ГОСТИНИ ДО ПАНА ТЕМПА

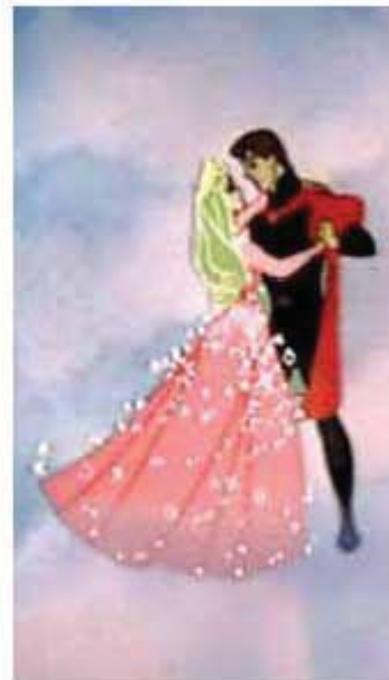
У країні Музики всі мешканці добре знають музичну мову. Кожен із них намагається виражати за її допомогою щось своє. Ми з тобою дуже добре пам'ятаємо, що характер музичного твору залежить не лише від ладу, а й від темпу. Пригадай, за що відповідає пан Темп.

 Темп — це швидкість виконання музики.

Якими бувають темпи? Наведи приклади музичних творів, які використовуються у різних темпах.

Слухаємо музику

Пригадай чарівну казку Шарля Перро «Спляча красуня». Хто головні герої цієї казкової історії?

Наприкінці балету Петра Чайковського «Спляча красуня» з'являються герої різних казок: Кіт у чоботях і Біла кицька, Попелюшка, Блакитний птах, Вовк і Червона шапочка та інші.

Зараз ми довідаємося про них більше за допомогою музики.

Петро Чайковський, «Кіт у чоботях і Біла кицька» з балету «Спляча красуня».

Яких Кота і Кицю можна уявити, слухаючи музику?

Чим відрізняється музична мова Кота від музичної мови Кицьки? Які музичні інструменти виконують музику цих героїв?

Вигадай пластичні рухи для них. Якщо змінити темп твору, що станеться з музикою?

Співаємо разом

Українська народна пісня «Як діжdemo літа»

Як діжdemo літа та нажнемо жита.
Літечко тепленьке, жито золотеньке.
Ой гоп, гопака, жито золотеньке. (Двічі)

З жита та пшениці гарні паляниці.
Всіх ми почастуєм, ще і затанцюєм.
Ой гоп, гопака, ще і затанцюєм. (*Двічі*)

Їжте молодиці, з медом паляниці.
Хлопцям та дівчатам пиріжечки з маком.
Ой гоп, гопака, пиріжечки з маком. (*Двічі*)

А старій Тетяні ще й млинці в сметані.
Весело гуляйте, нас не забувайте!
Ой гоп, гопака, нас не забувайте! (*Двічі*)

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Проспівай пісню «Як діждемо літа» у повільному темпі.
Чи змінився характер музики?
Проплескай І ритм, змінюючи темп.

Пофантазуй з мелодіями відомих пісень, змінюючи їх темп. Як ці перетворення вплинули на їх характер? Роздивися зображення казкових інструментів та уяви, як вони звучать. Які з них ти знаєш?

ТЕМА 27.

f

p

ДИНАМІКА У КРАЇНІ МУЗИКИ

Сьогодні в музичній країні протягом дня йде дощик. Він то посилюється, то затихає. Композитор почув мелодію дощика і переклав їого музичною мовою. У цьому йому допомогли динамічні відтінки — форте (f) і піано (p).

| Роздивись Ілюстрації і розкажи, як звучить дощик на кожній з картин.

| Послухай, як по-різному зазвучав наш музичний дощик.

pf

pf

f p

f p

pp

ff

кап-кап кап-кап кап-кап кап-кап кап-кап кап-кап

Динамічні відтінки передають гучність музики. Від цього залежить характер музичного твору.

Слухаємо музичку

Дмитро Кабалевський, «Зайчик дратує ведмедика».

Якими звуками композитор зобразив зайчика та ведмедика? Скористайся підказкою Музикуса.

НИЗЬКІ

ГУЧНІ

ВИСОКІ

ТИХІ

Який характер твору? **Пофантазуй:** створи казку про зайчика і ведмедика в країні Музики.

Антон Рубінштейн, «Мелодія».

Які настрої і почуття передав композитор у творі? Як цьому допомагають динамічні відтінки?

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою. Розкажи про її динаміку.

«Горобці й синички»:

Го- роб- ці й си- нич- ки
 на сте- жи- ні гра- лись.
 Враз зня- ли- ся, по- ле- ті- ли,
 бо ко- гось зля- ка- лись.

Повторюємо пісню «Як діждемо літа».

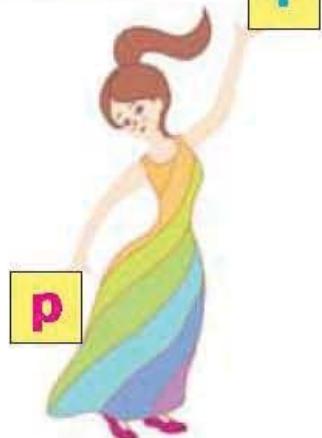
Фантазуємо, граємося, жартуємо

Проспівай свою улюблену пісню разом із феєю Динамікою.

Для цього зміни її динамічні відтінки:

тихо — голосно.

Як вона краще сприймається? Поясни.

f

p

КАЗКА, ЯКУ РОЗПОВІЛА МУЗИКА

Давай завітаємо до будинку музичних інструментів і краще познайомимося з його мешканцями. Інструментів тут дуже багато, але, як і в людей, у кожній квартирі живуть окремі родини. Тож насамперед нас чекає сімейство **струнних**.

Дідусь-**контрабас** найстарший у родині. Подивись, який він великий. Як ти гадаєш,

який у нього голос? Мати — **віолончель** , а батько — **альт** . Їхня донечка — **скрипка** . Ось яка дружна сім'я.

|| Здогадайся: хто на якому інструменті грає?

Ти пам'ятаєш, що висота звучання голосу та музичного інструменту може бути різною — високою та низькою. У музиці це називається **регистр**.

Кожний інструмент має своє забарвлення звуку — **темпер**. Людський голос теж має свій тембр.

Слухаємо музику

Сергій Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк».

У казці розповідається про хороброго хлопчика Петрика, який переміг Вовка.

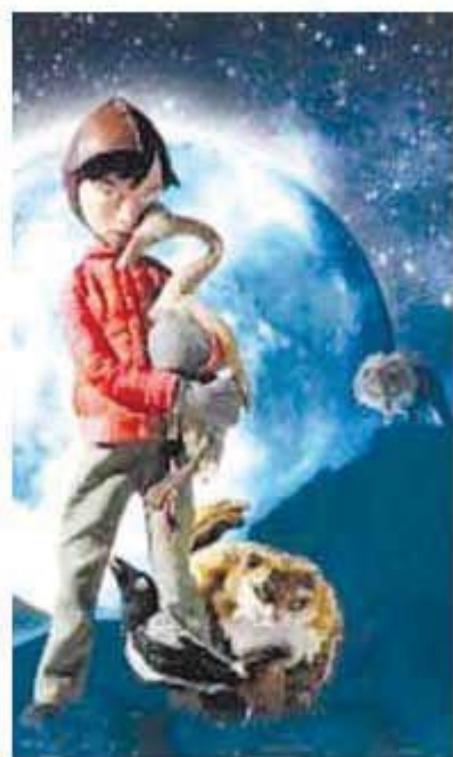
Послухай, як сімейство струнних виконало тему сміливого Петрика.

Тема Петрика.

У якому регистрі звучить музика?

Який характер музики?

Продовжимо наші гостини у будинку музичних інструментів. Завітаймо до родини **духових** інструментів. Нас зустрічають лише сестричка із братиком — **флéйта і гобéй**.

Флéйта дуже тендітна, ії голосок ніжний та милозвучний. Вона добре вихована і ніколи не сперечається з іншими інструментами.

Старший брат флейти — **гобéй** , голос якого звучить нижче. Він має теплий і густий тембр. Він серйозний і неквапливий, полюбляє грати сумні та мрійливі мелодії.

Уважно послухай, як твої друзі — музичні інструменти — виконують партії головних героїв казки.

Тема Пташки. Тема Качки.

Які інструменти виконують теми Пташки та Качки? У якому регістрі звучить музика? У якому темпі? Який характер музики?

Подивись на малюнки і розкажи зміст казки.

Співаємо разом

«Чабанець»

(слова і музика А. Кос-Анатольського)

В полонину йду раненько на зорі.
Там брати мене чекають — вівчарі.
Разом з ними доглядатиму овець,
бо і я собі маленький чабанець.

Приспів:

Гей, гей, чабанець,
славний молодець!
То не біла хмарка лине в небесах, —
то отара кучерява на верхах.
І давіночки ледве чутно дзінь-дзелену!
Виграю я на сопілці цілий день!

Приспів.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Розкажи: хто на якому Інструменті грав?

Поміркуй: чи можна озвучити тему Пташки іншим музичним інструментом? наприклад, контрабасом чи барабаном?

От ми знову в родині **духових** інструментів. У маленької флейти є ще один брат. Його звуть **кларкет** . У нього м'який тембр.

У цій родині є й поважний дідусь — **фагот** . У нього низький голос, він полюбляє всіх повчати і сварити.

Слухаємо музику

Теми Киці й Дідуся.

Які інструменти виконують теми Киці й Дідуся? Який у них тембр? У якому регістрі вони звучать?

Тема Вовка.

А тему Вовка виконує ще один член сімейства **духових** — **валторна** .

Вовк такий страшний і злий, що композитор вирішив довірити його озвучування трьом валторнам відразу.

Який тембр у цього інструмента?

Який характер цієї теми? У якому регістрі вона звучить?

Чи могла б флейта озвучити тему Вовка?

Тема мисливців.

Яким інструментам довірив композитор виконати тему мисливців?

Постріли мисливців відтворюють члени ще однієї родини — **ударних інструментів** — **великий барабан**

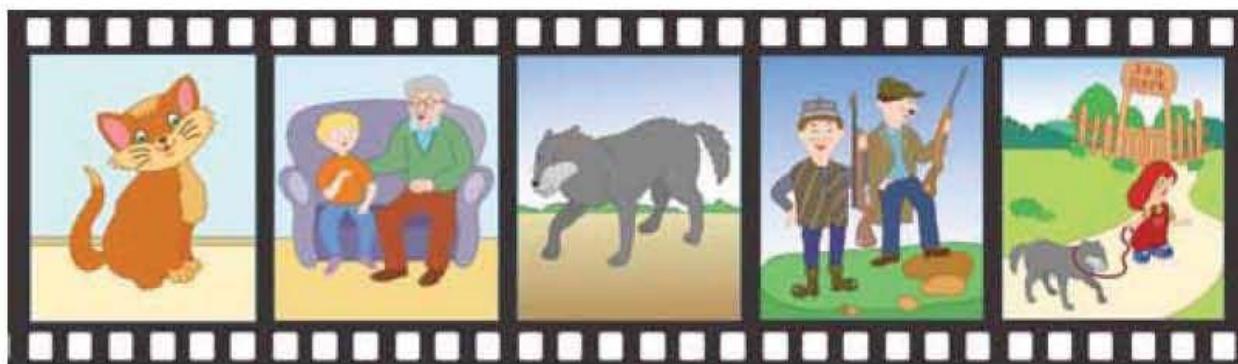

і **литаври**

.

Подивися на малюнки і розкажи, чим закінчилася казка.

Співаємо разом

Виконай поспівку, показуючи рух мелодії рукою.

«Гойдалка»:

Ми на гой-дал-ци гой-да- лись,

вго- ру — вго- ру — вниз,

Ду-

же

ве-

се-

ло

гой-

да

лись.

Зу-

пи-

НИСЬ.

Повторюємо пісню «Чабанець».

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Допоможи Тріольчику здогадатися, яка тваринка на який інструмент перетворилася.

Завдання за бажанням. Удома пограй у гру «Оркестр». Створи його зі своїх іграшок. Розташуй їх на столі, наче на сцені, добери для кожного інструмент.

Слухаємо музику

Сергій Прокóф'єв, симфонічна казка «Петрик і Вовк».

А тепер спробуємо створити незвичний оркестр. Слухаючи теми з опери «Петрик і Вовк», ми будемо показувати, як грають на музичних інструментах з різних родин — струнних, духових і ударних.

Які родини інструментів у симфонічному оркестрі ти знаєш?

Співаємо разом

«Бичок та Їжачок»

(слова П. Воронька, музика І. Кириліної)

По дорозі біг бичок.
бачить — лізе їжачок.
Як лизне його бичок,
як лизне його бичок,
поколовся — та вбочок.
Їжачок сміється: — То-то...
Їжачок сміється: — То-то...
Їжачок сміється: — То-то,
не бери всього до рота.

Фантазуємо, граємося, жартуємо

Уяви себе композитором і вигадай мелодію літа.
Розкажи про неї, користуючись мовою країни Музики.
Обери музичний інструмент, яким би озвучив прихід літа.

ТЕМА 31.

ПЕРЕВІР СЕБЕ

1. Доведи Музикусу, що ти розумієш мову музики. З допомогою мешканців країни Музики поясни значення слів.

• МЕЛОДІЯ

• РИТМ

• ТЕМП

• ТЕМБР

• ДИНАМІКА

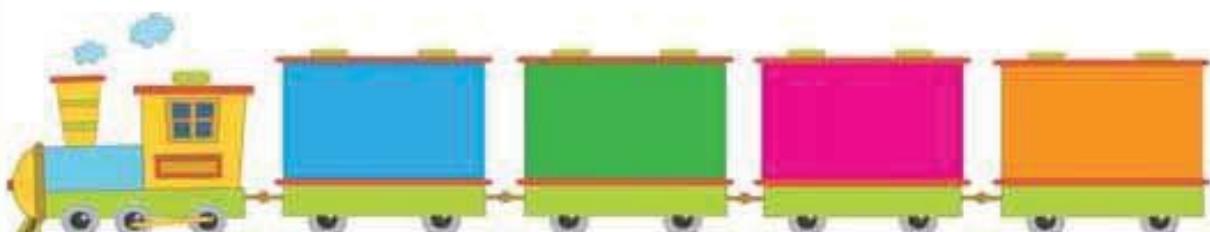

• ЛАД

2. Працівники станції переглутили вагончики у потягу Симфонія. Допоможи їм правильно приєднати вагончики.

Помірна

Швидка

СИМФОНІЯ

Швидка

Повільна

3. Тріольчик складає програму концерту з участию оркестру. Допоможи йому дібрати твори для виконання.

КОЛИСКОВА

ОПЕРА

СИМФОНІЯ

ВЕСНЯНКА

ГОПАК

ЩЕДРІВКА

МАРШ

БАЛЕТ

КОНЦЕРТ

4. Об'єднай музичні інструменти у групи.

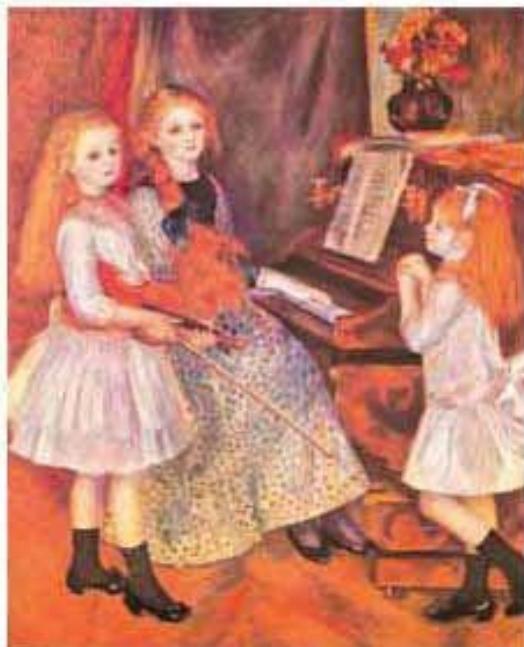
СТРУННІ

ДУХОВІ

УДАРНІ

5. Відгадай: хто на якому інструменті грає?

6. За словами з пісні пригадай її назву та заспівай.

Гей, гей, чабанець,
славний молодець!

• • •

Ой весела дівчинка Олена,
а спідничка в дівчинки зелена.

СЛОВНИЧОК-ПУТІВНИЧОК КРАЇНОЮ МУЗИКИ

АКОМПАНЕМЕНТ — музичний супровід мелодії вокального чи інструментального твору.

БАЛÉТ — музично-театральна вистава, в якій дійові особи танцюють під супровід оркестру.

ВАЛЬС — плавний танець, який виконують парами.

ДИНАМІКА — сила звучання музики.

ЖАНР — вид музичного твору.

КОМПОЗИТОР — людина, яка створює музику.

КОНЦÉРТ — 1) виконання музичних творів перед публікою; 2) музичний твір для будь-якого музичного інструмента і оркестру з трьох частин, що виконуються в різних темпах.

ЛАД — взаємозв'язок музичних звуків, які ми відчуваємо як ціле.

МАРШ — музичний жанр, твір для крокування під музику.

МЕЛОДІЯ — музична думка, виражена одним голосом.

ОПЕРА — музичний спектакль, у якому дійові особи співають у супроводі оркестру.

П'ЕСА — невеликий за розміром музичний твір.

ПІСНЯ — музичний жанр, твір, який співають.

ПОЛЬКА — чеський танець, енергійний і рухливий за характером.

РЕГІСТР — висота звучання голосу або музичного інструменту (*високий, середній, низький*).

РИТМ — чергування коротких і довгих звуків.

СИМФОНІЯ — великий музичний твір для оркестру, який складається з чотирьох частин.

СОЛІСТ — виконавець, який грає на музичному інструменті або співає сам.

ТАНЕЦЬ — жанр мистецтва, де рухи під музику передають думки і почуття.

ТЕМБР — особливість звучання голосу людини або музичного інструменту.

ТЕМП — швидкість виконання музики.

ХОР — колектив співаків.

НОТНА СТОРІНКА для вчителя

ПІСНЯ ПРО ШКОЛУ

Слова В. Вікторова

Музика Д. Кабалевського

Помірно

G D₇ G Em D₇
 Ве - рес - не - вий світ - лий день. Ми при - йшли до шко - ли.

 D₇ G C D Em H₇
 Шко-ла ра - до стрі - ла нас, нам да - ла про - сто - рий клас.

 E₇ Am Gm G D₇ G
 Ми спі - ва - єм по - всяк - час про свій клас, про свій клас.

 E₇ Am Cm D₇ G
 Ми спі - ва - єм по - всяк - час про свій клас, про свій клас.

ШКОЛЯР

Слова Б. Лепкого

Музыка Ф. Колесси

Помірно

The image shows two staves of musical notation in 2/4 time. The top staff uses a treble clef and the bottom staff uses a bass clef. The lyrics are written below the notes. The first staff contains the lyrics 'Під пах - во - ю бук - вар.—Хто і - - де?—Наш шко-'. The second staff continues with 'лар! у ру - ці о - лі - вець, наш шко - ляр — мо - ло - дець.'

ОЙ ЗАГРАЙТЕ дударики

Слова В. Панченка

Музика А. Філіпенка

Рухливо

ВЕСЕЛИЙ МУЗИКАНТ

Слова Т. Волгіної

Музика А. Філіпенка

Помірно

The musical notation consists of two staves. The top staff is in E major (indicated by E above the staff) and 2/4 time. It features a melody line with eighth and sixteenth notes. The lyrics are: "Ось на скри-поч - ці я гра - ю: ті - лі - лі, ті - лі - лі!" The bottom staff continues the melody in E major, with lyrics: "На луж - ку зай - ці у тан - ці, ті - лі - лі та ті - лі - лі!" The notation includes various note heads and rests.

ЗИМОНЬКА-ЗИМА

Слова і музика А. Мігай

Студенти, відповідайте на міні-вопити та пісні. Виконайте пісні з музичними нотами та текстом.

Стихи:
 Стука - е в вік - но
 Го - стя ча - рі - вна,
 знов до нас при - йшла зи - мо - нька - зи - ма.
 Ой, зи - ма, зи - мо - нька - зи - ма за - тан - цю - є.
 за - спі - ва - є, зи - монь - ка. зи - монь - ка.

ПЕРЕПІЛОНЬКА
Білоруська народна пісня
Переклад М. Яскулка

Поміжно

СЕМЕРО ГНОМІВ

Слова і музика А. Житкевича

A musical score for a children's song. It consists of four staves of music with lyrics written below them. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one flat, and a common time signature. The lyrics are: "Жи-ли на сві-ті се-ме-ро гно-мів, се-ме-ро муд-рих аст - ро - но-мів." The second staff continues with the same musical line and lyrics: "Сі - я - ли зо - рі в баз - меж - нім са - ду, ра-діс-но гре-ли в ча-різ-ну ду-ду." The third staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a common time signature. The lyrics are: "Ла - ля - ля - ля, ля - ля - ля - ля -". The fourth staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a common time signature. It features two endings: ending 1 ends with a fermata over the last note, and ending 2 ends with a repeat sign and a different melodic line.

ЩЕДРИК, ЩЕДРИК, ЩЕДРІВОЧКА
Українська народна пісня

Грайливо

Щед - рик, щед - рик, щед - рі - воч - ка,
при - ла - ті - ла лас - ті - воч - ка.

КОЛЯД, КОЛЯД, КОЛЯДНИЦЯ
Українська народна пісня

Рухливо

ко - ляд, ко - ляд, ко - ляд - ни - ця.
до - бра з ме - дом па - ля - ни - ця.

З ОПЕРИ М. КОВАЛЯ «ВОВК І СЕМЕРО КОЗЕНЯТ»

ЦІЛИЙ ДЕНЬ СПІВАЄМ, ГРАЄМ

Пожавлено

Musical notation for the first part of the song 'Цілій день співаєм'. The music is in G major, common time (indicated by '3'). The lyrics are: 'Цілій день співаєм, граєм, ду же ве се -'.

ТЕМА ВСЕЗНАЙКА

У темпі вальсу

A musical score for a single melodic line. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/8. The melody consists of eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the notes: "А я знаю, за ле-жан-ку схова но вав-рен-ня бан-ку." The music ends with a double bar line.

ТЕМА ТУПТУНКИ

У темпі вальсу

 Я на ві - ни - ку вер - хи об - ска-
 Гей, ма - зил - ку, вслід ме - ні. На - здо-

 чу все на вкру - ги.
 го - ниш ти чи ні?

ТЕМА МАМИ КОЗИ

Колискова

Спи, мій - лю - бий Туп - тун - чи - ку, спи, Ба - зі-
ко- ве - се - лун - чи - ку, не бо - дай - ся, мій Бо - дай - ко
ба - ю, ба - ю, мій Все - знай ко Все - знай - ко.

СЕМЕРО КОЗЕНЯТ

У темпі маршу

Се - ме - ро, се - ме - ро, гар - них ко - зе - нят
ве - се - ло, ве - се - ло, ве - се - ло шум - лять. Ве - се - ло Все -
знай - ку, ве - се - ло Бо - дай - ку, ве - се - ло Топ - тун - ку,
та й ще Ба - ла - кун - ку, ве - се - ло Ма - зил - ці, ве - се - ло Драж -
нил - ці. Ну мо - ну - мо гра - тись, ці - лий
день бо - дати - ся 1
ці - лий день бо - дати - ся 2

ОЙ ВЕСЕЛА ДІВЧИНКА ОЛЕНА

Слова Н. Кукловської

Музика А. Філіпенка

Швиденько

Oй ве - се - ла дів - чин - ка О -
ле - на, а спід -нич - ка в дів - чин - ки зе - ле - на.
Ти при - туп - ни, мій чо - бі - то - чок, ми почнем ве
се - лий та - но - чок! Ти при - туп - ни, мій чо - бі -
то - чок, ми почнем ве - се - лий та - но - чок!

ПІСНЯ ПРО МАТУСЮ

Слова і музика Ю. Михайленка

Лагідно

Про ма - ту - сю піс - ню я вам за - спі - ва - ю,
Бо ні - ко - го кра - що - го в сві - ті я не зна - ю.
Ма - мо, ма - ту - ся, ти ж мо - я рід - нень - ка!
Ти та - ка хо - ро - ша, мо - я зо - ло - тень - ка!

ЖУРАВЕЛЬ
Українська народна пісня

Грайливо

F C F B F C, B C
 За - на - див - ся жу - ра - вель, жу - ра - вель
 до ба - би - них ко - но - пель, ко - но - пель.

C G, C
 ся - кий, та - кий жу - ра - вель,
 ся - кий, та - кий дов - го - но - сий,
 ся - кий, та - кий дов - го - но - гий,
 ся - кий, та - кий вис - ту - па - е.
 F C F B F C, F
 ко - но - пель - ку ви - щи - па - е.

А МИ ПРОСО СІЯЛИ
Українська народна пісня

Помірно

A ми про - со сі - я - ли, сі - я - ли!
 Зе - ле - на - я ру - та, жов - тий цвіт, жов - тий цвіт!

ЯК ДІЖДЕМО ЛІТА
Українська народна пісня

Швидко

Як діж-де - мо лі - та, та наж - не-мо жи - та. Лі - теч-ко теп-
 лень - ке, жи-то — зо - ло - тень - ке. Ой, гоп, го - па - ка,
 жи - то зо - ло тень- ке. Ой, гоп, го - па - ка, жи - то зо - ло - тень- ке.

ЧАБАНЕЦЬ

Слова і музика А. Кос-Анатольського

ДОСИТЬ ШВИДКО

В по - ло-ни - ну йду ра-нень-ко на зо - рі. Там бра - ти ме -
 не че-ка - ють вів - ча - рі. Ра-зом з ни - ми дог - ля- да - ти -
 му о - вець, бо і я со - бі ма-лең - кий ча - ба -
 нець. Гей, гей, ча - ба - нець, слав - ний мо - ло -
 децы! -децы! Гей - я, гей!

БИЧОК ТА ЇЖАЧОК

Слова П. Воронька

Помірно

По до - ро - зі біг би-чок. Ба-чить лі - зе ї-жа-чок. Як лиз -
 не йо - го би - чок, як лиз - не йо - го би - чок, по-ко-лов - ся та в бо -
 чок. Ї - жа - чок смі - еть - ся: —То - то, ї - жа -
 чок смі - еть - ся: —То - то, ї - жа - чок смі - еть - ся: —То - то, не бе -
 ри всьо - го до ро - та.

Музика І. Кириліної

Розділ 1. ТИПИ МУЗИКИ

Тема 1. Жили-були три музичні кити.....	6
Тема 2. На гостини до Пісні	10
Тема 3. У королівстві Співучих Мелодій.....	15
Тема 4. Зaproшує Танець.....	19
Тема 5. Танці жартують	23
Тема 6. Крокуємо разом.....	27
Тема 7. Марші... для іграшок.....	32
Тема 8. Пісня, Танець і Марш... зустрічаються.....	35

Розділ 2. ВИРАЖАЛЬНЕ ТА ЗОБРАЖАЛЬНЕ В МУЗИЦІ

Тема 9. У колі музичних настроїв	40
Тема 10. Музика і рух	44
Тема 11. Створюємо музичні портрети.....	48
Тема 12. Як музика малює картини природи?	51
Тема 13. Який характер музики?	54
Тема 14. Святкуємо разом із музикою	58
Тема 15. Перевір себе	62

Розділ 3. ОСНОВНІ МУЗИЧНІ ЖАНРИ

Тема 16. Подорож із Піснею, Танцем, Маршем	66
Тема 17. У місті Опер	70
Тема 18. Чарівний світ опери	74
Тема 19. У місті Балетів	77
Тема 20. Пригоди на балетній сцені	80
Тема 21. На концерті	83
Тема 22. Слухаємо симфонію	86
Тема 23. Симфонічна історія.....	89

Розділ 4. МОВА МУЗИКИ

Тема 24. Як зрозуміти мову музики?	92
Тема 25. У країні Музики завжди лад.	95
Тема 26. На гостини до пана Темпа	98
Тема 27. Динаміка у країні Музики	101
Теми 28—30. Казка, яку розповіла музика	104
Тема 31. Перевір себе	112
СЛОВНИЧОК-ПУТІВНИЧОК КРАЇНОЮ МУЗИКИ	115
НОТНА СТОРІНКА ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ	117

У підручнику

ви маєте можливість побачити репродукції картин:

Ф. Андріотті, М. Армвелла, Ш. Бартон-Барбера,
 Е. Берн-Джонса, Ю. Беляніна, В. Бенюка, І. Білібіна,
 Н. Boehma, Дж. Борден, А. Белової, Ю. Брандта,
 С. Васильківського, А. Ватто, Ш. Верньє,
 Ш. Вест-Копа, Х. Віберга. Є. Войнової, І. Грабаря,
 Ф. Гуменюка, О. Дейнеки, О. Долотова, О. Ерліх,
 Р. Іванішина, В. Кандінського, О. Клименка,
 О. Коростильова, Е. Кнуда, М. Кундель, А. Куїнджі,
 В. Кулеби-Баринової, Н. Курий-Максимів, Є. Кухар,
 В. Лопати, О. Ляпунова, І. Малашкіної, Т. Мартіна,
 А. Ментової, А. Мерріт, В. Нечитайла, О. Петренка,
 М. Примаченко, М. Романишина, М. Рудської,
 М. Сенатової, Н. Соколової, А. Столбової,
 І. Сушельницької, В. Тропініна, К. Трутовського,
 С. Хенкса, Є. Швець, О. Ямбих, М. Ярошенка,
 а також кадри з мультфільмів, кінофільмів, фотографії
 вистав різних дитячих театрів тощо.

На 4 с. — вірші Н. Касаткіної та А. Кравчук.

Відомості про стан підручника

№	Прізвище та ім'я учня	Навчальний рік	Стан підручника		Оцінка
			на початку року	в кінці року	
1					
2					
3					
4					
5					

Навчальне видання

**АРИСТОВА Людмила Сергіївна
СЕРГІЄНКО Вікторія Володимирівна**

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

**Підручник для 2 класу
загальноосвітніх навчальних закладів**

**Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України**

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

**В оформленні підручника використано фотографії
A. Віксенка, В. Соловйова, I. Красуцького**

**Редактор I. Красуцька
Художній редактор A. Віксенко
Технічний редактор Л. Аленіна**

**Формат 70×100¹/₁₆. Ум. друк. арк. 10,4 + 0,33 форзац.
Обл.-вид. арк. 10,0 + 0,55 форзац. Наклад 206 000 прим.
Зам. № 12-09-0307.**

**ТОВ «Видавничий дім «Освіта»
Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 4073 від 26. 05. 2011 р.**

**Адреса видавництва: 04053, Київ, вул. Обсерваторна, 25
www.osvita-dlm.com.ua**

**Віддруковано з готових діапозитивів
ТОВ «ПЕТ»
Св. ДК № 3179 від 08.05.2008 р.
61024, м. Харків, вул. Ольмінського, 17.**